

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ İKTİSAT FAKÜLTESİ
MEZUNLARI CEMİYETİ
AYLIK YAYIN ORGANI

İKTİSAT DERGİSİ

MART 1972

SAYI 93

CİLT : 16

350 KURUŞ

TÜRLON

Türk Nylon 6 ipliği

SİFAŞ

SENTETİK İPLİK FABRİKALARI

A. Ş.

MERKEZİ : Bursa — Sanayi Bölgesi

Telefon : 18500 — 18504

BÜRO : Bursa — Atatürk Caddesi, Ticaret Bankası, İş Han Kat 1
Telefon : 14 489

BÜRO : İstanbul — Unkapanı Atatürk Bulvarı, Manifaturacılar Çarşısı
No. 3501 — 3502 Telefon: 22 35 73 — 27 72 53

Dikkat !

Daha evvel başka yerde basılan yazılara ücret ödenmez. Yazılarda ki fikirler yazarlara aittir. Cemiyeti ve dergiyi sorumlu kılmaz gönderilen yazılar basılsın veya basılmasın lade edilmez.

Reklâm Tarifesi

Ön kapak içi	750,— TL.
İç sahife	500,— TL.
Arka kapak içi	750,— TL.
Arka kapak	1000,— TL.

İKTİSAT DERGİSİ

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ İKTİSAT FAKÜLTESİ
MEZUNLARI CEMİYETİ YAYIN ORGANIDIR

İktisaden zayıf bir millet fakrû sefaletten kurtulmaz; Kuvvetli bir medeniyete, refah ve saadete kavuşamaz; İçtimai ve Siyasî felâketlerden yakasını kurtaramaz.
K. ATATÜRK

CİLT : XVI
MART 1972
SAYI : 93

Fiati : 3.5 T. L.
Yıllık : 42-6 Aylık : 21 TL.

YAZI HEYETİ İSTANBUL

MUAMMER BAŞOĞLU
NİHAT BATUR
İLKER BİRDAL
NATİK BUDA
FARUK ÇEHRELİ
MEHMET EMANET
ZEKİ ERGİNSU
ŞEMSEDDİN GÜLER
Prof. Dr. MÜKERREM HİÇ
EROL OKUYAN
ORHAN SOFUOĞLU
REŞAT UMUR
RIDVAN YÜKSELEN
ANKARA
ORHAN BULDAÇ
OKTAY EMED
NACİ SARIEYYÜBOĞLU

Sahibi : Cemiyet Adına NİHAT BATUR

Yazı İşleri Müdürü : FARUK ÇEHRELİ

İdare Müdürü : ZEKİ ERGİNSU

İdare Yeri : Tüznel Galip Dede Cad. No. 48/1

Telefon : 44 04 36 - 49 89 03 - 44 48 63

P. K. 599 Karaköy/İst.

Basıldığı yer : YENİLİK BASİMEVİ

İÇİNDEKİLER

2. Derginin Sesi ***
3. İşletmelerde Kredilerin
Muhasebelendirilmesi Metin SÜDEN
19. (Bağ-Kur) Kanunu Hakkında Derleme ... Orhan SOFUOĞLU
24. Kemer Sıkma Politikası'nın Mali,
İktisadî ve Sosyal Anlamı Zeki ERGİNSU
29. Tekstil Sanayi ve Geri Kalmış Ülkeler ... Dr. Erdinç TOKGÖZ
35. Özel Sektör İçin Halk
Münasebetleri S. Nihat GÜVENAL

Derginin Sesi !.

Sevgili ve Değerli Okuyucularımız,

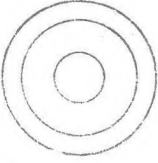
Derginiz sekiz yılını başarıyla tamamlamak üzere!.. Ancak, bütün gayret ve mücadelelerimize rağmen; bu sekiz yıl içinde Cemiyetimizin himaye ve desteğinden başka bir ilgi görmedik. Okuyucularımıza çok daha iyi hizmet amacıyla basın kanunumuzun imkânlarından istifade yollar aradık. Fakat, Cemiyetimizin himayesi altında neşir hayatına devam ettiğimiz, tek kurumumuz olarak, her mercie müracaatımız da bir kere daha hatırlatıldı. Basın kanununun bütün imkânlarından mahrum, Basın ilân kurumunun diğer mevkutelere tanındığı büyük destek ve himayeden yoksun; hatta kendi bulduğumuz kaynaklardan bu kuruma devamlı hisse vermek çabasına rağmen yayınıma ara vermeden sekiz yıl muntazaman neşir hayatımızı muvafakiyetle devam ettirmekteyiz.

Yeniden tadil edilerek hazırlandığını ve yakın da meclislere getirileceğini öğrendiğimiz yeni Basın kanunu tasarısında, bizim gibi Cemiyetlerin, Derneklerin mevkutelerinin de istifade edeceği hükümlerin yer almasını yıllardır candan dilemekteydik. Ancak, kanundan doğacak bu haklarla daha rahat ve verimli yayımda bulunmak imkânına kavuşacağımıza inanıyoruz. Bu sahada tamamen amatörce, hiç bir menfaat gözetmeden, büyük fedakârlıkla çalışmaya devam edebilmemiz bu sahada profesyonel çalışanların yıllarca önce kavuştuğu hakları temin etmekle kolaylaşacaktır.

Neşriyatıyla ilgili konuları; basına tanınan bütün imkân ve serbestiden mahrun bir şekilde bugün takip etmemizin zorluğunu bir kere daha dile getirirken, ilgililere, Türk Basınına ve benzer konuları dile getirmeye başladığını memnuniyetle haber aldığımız Türk Basın Birliğine sesleniyoruz!...

Bizim de basında yerimiz var, haklarımızın verilmesi için açtığımız mücadele de bize destek olun. Zira, gayemiz Türk milletinin İktisadi Kalkınmasına en iyi şekilde, basın yoluyla hizmettir. Engellerin kaldırılması gayemize bizi daha çabuk ulaştıracaktır. Sevgi ve Saygılarımızla.

İKTİSAT DERGİSİ

İşletmelerde Kredilerin Muhasebelendirilmesi

Metin SÜDEN

Günümüzde kredilerin; kısa, orta, uzun vâdeli olarak sınıflandırılması borcun tasfiyesi için tanıyan süreyle olan ilgisinden başka, kredinin kullanılma yerlerine, kontroluna, taksitlerine, nihâyet tamamen tasfiyesine kadar özellikler taşımaktadır. Perakende ticâret için uzun vâdeli kredi, mesken inşası için kısa vâdeli kredi bahis konusu olamayacağı gibi, kredilerin tahsis sahaları, sosyal düşünceler, kaynak temini, kredinin emision bankası nezdinde mobilyasyonu gibi bir yığın problemi de sürükler. Ekonomisi ileri batı ülkelerinde, mevduat ve kredi kuruluşlarının birbirlerinden ayrı olmasıyla yetinilmeyerek, kredilerin tahsis konularına, müşterilere teklif edi-

lecek şartlara göre bankalar arasında bir ihtisâslaşma yoluna gidilmiştir.

Kredilerin muhasebelendirilmesi; bankacılıkta ileri gitmiş, dünya ekonomisinde söz sahibi sayılan ülkelerde yetkili uzmanlarca incelendiğinden önemli görülen kayıtlarla kredinin işlemlerini takip etmek işletmelere tavsiye edilmektedir. Gerçekten, muhasebe vesikaları ve kayıtları tetkik edildiğinde genellikle bankalar olan kredi müesseselerinin temin ettikleri krediler ve bu kredilere istinaden yapılan borçlar değişik şekillerde, çoğu zaman eksik ve anlaşılması güç bir şekilde muhasebeye intikâl etmektedir. Kredi genellikle borç anlamında kullanıldığından, temin

edilen kredi limiti, depasman hallerinde hatırlanmaktadır. Bankaların, mevduat müşterilerine veya Merkez Bankalarına borçlanma suretiyle edindikleri meblağların borçlu müşterilere devredilmesi hâlinde, kullanılıştta yeterli olmayan açıklık ve tetkike elverişli olmama hâli bâzı endişeleri de doğurabilir. Gerçekten tatbikatta rastlanan olaylar, devamlı bir gelişme arzeden kredi verme tekniğinden beklenen faydalar, belirli bir kontrol metodunun titizlikle tatbikine bağlı kalmaktadır. Hesapların tutulmasında açıklık, ciddiyet ve doğruluk ön plânda gelmektedir. Ancak, istenilen bilgilerin derhâl edinilmesi, olayların zamanında ve eksiksiz kaydedilmesine medâr olacak bir muhasebe plânına ve kayıt nizamının mevcudiyetine muhtaçdır. Devlet dairelerine, üçüncü şahıslara karşı serdedilebilecek iddia, delil ve itirâzlar'da hayâtî önemi olan bu hususlar aynı zamanda işletmenin kendi «sıhhat»ini takip, «veri»leni bilmek, bakımından da önemlidir.

Yapılan tavsiyeler, muhasebeyle, gerçek'ler arasındaki uygunluğu gözlemleyen yetkililerin tavsiye ve temennisi sınırını aşmakla berâber, dikkât çekici, uyarıcı niteliklerini muhafaza etmektedir. Mevcut aksaklıkları düzeltmede birer çâre olabilecek tâvsiyelerin faydalı olabilmesi işletmenin konusuna, kuruluşuna, sevk ve idâ-

resine, büyüklüğüne göre değişiklikler arzedeblecektir. Bu bakımdan, görülen aksamalar ve güçlükler muvacehesinde; muhasebe kayıtlarındaki usul ve özelliklerde gelişme ve değişiklik ile düzeltmeler ileri sürülmektedir.

Borçlanmalar bahiskonusu olduğunda:

— Yararlanılan borçlanma çeşitlerini, özelliklerine göre belirtecek hesapların açılması, kayıtların tanzimi,

— Bilançoda gösterilen kalemlerde toplanan değişik özellikteki hesapları belirtecek, «muhasebe plânı» çalışmaya başlangıç olabilir.

Tavsiyeler metodların yeknesaklığı ve bilgi edinmedeki sürekliliğin temini bakımlarından gerekli sür'atin gerçekleştirilmesi doğrultusundadır.

Muhasebe kayıtlarındaki usul yönünden işletmelerin kredi işlemleriyle ilgili netice hesaplarında toplanan masrafları incelendiğinde:

— Komisyon, faiz ve sair masraflar,

— Teminat karşılığı borçlanmalar,

— İhracattan doğan mobilyasyon kredileri,

birbirlerinden tamamiyle değişik kayıtlar görülür. Borçlanma temin edilen krediden yararlanma olduğu hâlde, bunun teminatı, Merkez Bankası nezdinde mobilize edilmesi, muhasebe tekniği bakımından plân çalışması ve tatbikidir. Ancak ilgili «emtea» veya «senetler» servislerinin çalışmaları, yürütülecek faiz ve tatbik edilecek komisyon konusunda ayrıntılı incelemeleri gerektirir. Muhasebenin, kendi bünyesinde yapacağı iç kontrol hesapların özelliğine göre kurulu bir sistemde doğru ve açık sonuçlara iletebilir.

Bilanço Çalışmaları : Muhasebe biliminin gittikçe gelişmesi, her işletmenin belirli bir plâna uygun kayıtlarını muhasebe defterlerinde toplaması, muhasebeyi tedvir edenleri kayıt verirken ayrıntılı düşünmeden korumaktadır. Zirâ, muhasebeci de bir insan olmak hâsiyetiyle, zihninde toparlayabileceği sistem ve hâle göre, kanısı farklı olabilir. Artık muhasebe kayıtları günde borç/alacak kasa, borç/alacak mahsup kayıtlarının çok ötesine aşan, emniyet, açıklık, sür'at isteyen bir «beyin» çalışmasına dönüşmüştür. Meblağların toplanması, borç/alacak dengesinin kurulması, yardımcı defterlerle defterikebirin mutabakatı, defterikebirle yevmiye defteri toplamalarının eşitliği üzerinde durulamıyacak, varolduğu kabul edilen hususlardır.

Muhasebe; kayıt emniyetinin yanı sıra «gerçek» durumu aksettirme ve bir dereceye kadar geleceği aydınlatma zorundadır.

Bilançolar'da muhasebe içi ve dışı kontrollar önemini devam ettirmekle beraber, netice hesaplarını etkileyen doğru geçilmiş kayıtları gerçeğe uyduracak incelemeler, giderek önemini arttırmaktadır. Bunların başında belirli bir döneme ait masrafların ait olduğu hesap döneminde toplanmasını temin etmek gelmektedir. Bilindiği üzere «reskontlar» hesabı tümüyle ayrıntılı çabaların sürüklediği hesap bakiyelerini «doğru»ya getirme ameliyesidir. Vergi kanunları'nın kendi yönlerinden üzerinde durduğu «reeskont»lar, işletmeler'in durumlarının açıklanması bakımından ekonomik bir önem de taşırlar.

Bankalarla olan ilişkilerde işletmenin banka nezdindeki hesabı «nostro» olduğundan hesapların kapatılmasında, ilişki kurulan bankalarla, ekstre mutabakatı, faiz ve masrafların ait olduğu devreye geçirilmesi için, önemlidir. Borçlu hesaplarda olduğu gibi alacaklı hesaplarda da aynı usul takip edilir. Cârî hesap şeklinde çalışan müşteriler ve bayi'ler hesaplarında, ya borçlu müşteriye hesap ekstesi gönderilir ya da esas olacak «nostro» hesabı tutan işletmede bankalarla olduğu gibi ekstre beklenir.

Böylece, işletmeler arasında hesap kesimi tarihinde tam bir hesap uygunluğu doğar. Yapılacak reeskontlar, karşılıklı olacağından genel ekonomik durum «eşzaman değerini» kazanır.

Bilançolarda borçlu hesaplarla, faiz ve masrafların ayrılması: Bâzı işletmelerin bilançolarının pasiflerinde bankalara olan borçları anapara ile beraber faiz ve masrafları da ihtivâ etmektedir. Bu hesapların mukabilini aktifte muhtelif kalemlerde görmek mümkündür. Bunlar, «kuruluş masrafları», «maliye» veya «reeskont»lar olarak aktifte bulunurlar.

Bankalarca tesis edilen kısa ve orta vâdeli kredilerden faydalandığında pasifte görülen «borç» miktarına anapara ve faiz, komisyonlar da toplu olarak görüldüğü gibi, ticarî senet, eshâm ve tahvilât mukabili avanslarda da aynı hâl vâkidir. Ancak bu sonuncular da iskonto veya iştirâ kredisi bahis konusu olduğunda bunlara ait masraflar ve faizler kâr-zarar hesaplarında, dönem başından evvel kayıt edilmektedir. Mevcut borcun tamamen ödenerek tasfiye edilmesinde yine ana para ve faiz ve komisyonlar toplu olarak ödenmektedir.

Kredi işlemleri tekniğindeki özellikler ne olursa olsun, bilançolarda, anaborçların faiz ve masraf-

lar eklenmeden gösterilmesi tavsiye edilir. Bu usul özellikle bir yıllık aşkın borçlar bahis konusu olduğunda değişik açılardan önem arz etmektedir. Anaborç meblağı, faiz ve masraflarla birlikte câri hesapta toplandığında:

— Hesaplar arasında mukayese imkânı azalır. Gerçekten, ihtiyaçlara göre birbiri ardısıra kullanan kredilerde, uzun vadeli tehzizat kredilerinde faiz ve masraflar belirli sürelerde ödenmektedir. Diğer taraftan, avans şeklindeki kredilerde, komisyon genellikle peşin olarak alındığı gibi, açık hesapların iskonto veya iştirâ senetleri hâsılı sâfileriyle beslenmesi hâlinde durum daha açık olmaktadır. Peşin alınan faizler müşteri hesaplarında gösterilmediği, borca ilâve veya alacaktan düşülmediği hâlde, borçlu câri hesapların çalıştırılması suretiyle tahakkuk ettirilen faiz ve masraflar devre sonlarında verilen borçları yükseltmekte hesaplar arasında «eşit anlamı» bir bakıma kaldırmaktadır. Bu da mâlî bünyenin incelenmesinde yanlış değerlendirmeğe sürükleyecek niteliktedir. Orta ve uzun vâdeli krediler bahis konusu olduğunda, bir finansman kaynağı ve hüviyetinde olmadığı hâlde anaparanın faiz ve masrafları, anapara ile birlikte olduğu takdirde, yanıltabilir.

Bundan başka, orta ve uzun

vâdeli kredilerde teminat olarak verilen kısa vâdeli senetlerin peşin ödenen faiz ve masraflarında, kredi anlaşmalarının özelliklerine göre öngörülen vâdeden çok daha önce ödenmesi ve kapatılması muhtemel borçların faizlerine tatbik edilecek tenzilât veya ödemeler, kesinlik arzetmeyen bu gibi borçlanma işlemlerinde yanıltıcı sonuçlara ve değerlendirmelere yol açabilir.

Merkez Bankası nezdinde mobilize edilerek, bankaya finansman kaynağı sağlayan yüksek meblağlı bonolar esas itibâriyle teminatdan ziyâde bir mobilizasyon vasıtası niteliğindedir. Böylece borcun doğumu senetlerin bankaya tevdiinden çok önceden borçlanma mukavelesiyle başlamış olmaktadır. Borçlananın bankaya karşı göstermiş olduğu teminat Merkez Bankası nezdinde mobilize edilmeğe müsait olmayabilir. Sırf mobilizasyonu gerçekleştirmek için, Merkez Bankasının öngördüğü şartlara uyan senetlerin tanzimi cihetine gidildiği bir vakiadır. Borçların muhasebelendirilmesi veya karşılıklarındaki değişiklikler bâzı hâllerde tazim edilen senetlerin dışında oldukları gibi muhasebeye de intikâl ettirilmeğe müsait olmazlar.

Bu sebeble, senetlerle ifade edilen alacaklarda, gerçeği aksettirmek bakımından, anapara ile faiz

ve masrafların ayrımı zarureti doğmaktadır. Bu ayırım yapılarak bilançoda anapara ve faiz ve masraflardan doğan borçları ayrı ayrı göstermek uygun düşer. «Karşılıklı fevkâlâde taahhütler» kalemi olarak, bir yılı aşkın borçlarla ilgili, gelecek dönemlere ait faiz ve komisyonları toplayıp ayırmak yerinde olacaktır.

Zaman içinde faiz ve masrafların ayrımı — Faiz ve masrafların her devreye isâbet eden kısmını hesaplamak vâde ve ödeme şekline göre ayrımı gerekir. Her hâlde düzeltici işlemlerin yapılarak tahakkuk etmiş, fakat ödenmemiş faiz ve masraflarla, peşin ödenmiş fakat öngörülen süresi tamamlanmamış olanlar ayırt edilir. Bundan başka, anaparaya, dahil edilmiş peşin ödenen faizleri de ayırmak gerekecektir.

Bu işlemler, hesaplamada tatbik edilen usullerle, incelemelerin sonuçlarına ait bilgilere yakından bağlı bulunmaktadır.

Zaman içinde faiz ve masrafların ayrımında değişik usullerden yararlanılmaktadır. Bu sebeble, bankalarca tahsis edilen kredileri kullanan işletmelerin, mevcut borçlarının itfası konusunda tanzim edilen plandan bilgi sahibi olmaları ve vukua gelecek değişiklikleri zamanında öğrenip ona göre hesaplarında düzeltmeleri yapmaları

gerekir. Ancak bu surettir ki; bilançolarda gösterilecek meblağlar ve kalemler mümkün mertebe gerçeği aksettirmiş olacaktır.

Ödeme tablosunun elde edilemediği hâllerde, işletmelerin yapacakları buna benzer bir ödeme faiz ve masraflar tablosunda her döneme ait olanlar hesaplanır ve peşin ödenenler varsa borçtan düşülür, ödenecekler ise eklenir. Ancak bu eklemeler ve borçtan düşmeler anahesabın ilkel, faizsiz durumunu önemli şekilde değiştirecek şekilde olmamalı, bu kısımlar ayrı bir hesapta toplanmalıdır.

Teminat karşılığı ödünçler —

Faaliyetlerinin konusuyla ilgili teminata göstermek suretiyle orta ve uzun vâdeli kredilerden yararlanan işletmeler, esas borca mesnet teşkil eden teminatlarını yeterli tutmak zorundadır. Borç, genel olarak, tutulan teminatın tümünü kaplayacak meblağa erişmez. Yapılacak azamî borçla teminatın ifade ettiği değer arasında «marj» bırakılır. İşte bu marj, muhtemel aksaklıklara, teminatın değer kaybetmesine karşı alınan ek bir emniyet tedbiridir. Mal, senet gibi hareket gösterecek kıymetler gerektiğinde yenileriyle takviye edilerek istenen teminat durumunu muhâfaza ederler. Esham ve tahvilatta kıymet düşüşleri veyâ piyasa işlemlerine sokulmak zorunluluğu veya

isteği yerlerine aynı değeri koruyan yenilerini koymakla yerine getirilebilir. Karşılığı nakid olarak temin edilmiş borçlar veya teminat mektupları anaborcun veya kefâletin göstereceği değişikliklere göre serbest bırakılır veya mevcuda ilâve edilir. Temin edilen nakid mukabili teminatlar teminatı veren bankayla ilgili depozito hesabına borç kaydedilmekle beraber mukabili borç alınan meblağı pasife geçirilir. Teminat esham ve tahvilât mukabili olduğu hallerde veya banka tarafından temin edilen kredi üzerinden yapıldığı hâllerde aynı şekilde kayıt verilmektedir.

İhracat'tan doğan alacakların mobilizasyonu —

Tatbikatta ihracatla ilgili alacakların mobilizasyonu muhtelif veçheler arz etmektedir. Bâzan, ihracatla ilgili krediler bilançonun pasifinde gösterilmektedir. Bâzan da muhtelif isimler altında kalemlerde gösterilmektedir. Mobilize edilen alacaklar aktifte bir yılı aşkın alacaklar olarak, bankalar veya alacaklar ismi altında vacibüddediye olanlar toplanmaktadır.

Bunlar için yapılacak incelemelerden ilki, muhasebeye işlenmeleri için gerekli müsbit evraka göre kayıtlara geçirilecek veya geçirilmeyecek bilanço kalemlerinin tesbiti ile geçirilecek kayıtların

hangi bilanço kalemlerinde gözükmemesi icap ettiğidir.

Bu ki hususun yerine getirilmesi bankacılık tekniğini yakından ilgilendirir ve bankanın gerekli açıklamalarını lüzumlu kılar. Kayıtların at olduğu döneme intikâl ettirilmesi özellikle işlemlerinde faizin büyük rol oynadığı işletmelerde faiz'in başlangıç tarihini teşkil eden valörün önemi dolayısıyla, değerlendirmelerde «reeskont» kaidelerinin tatbiki bilanço günü mevcutlarının belirtilmesini mümkün kılmaktadır. Reeskont kayıtlarının tanziminde alıcıların ödeme vâdeleri belirtildiğinde, alacaklara tatbik edilecek faiz haddi ve alacağın bilanço günündeki değeri hesaplanır. Bankalar da alacaklar başlıca üç kategoride mütalea edirlirler: kısa, orta ve uzun vâdeli. vâdeleri onsekiz ayı geçmeyen kısa vâdeli alacaklarla, bunun dışında kalanlar bankacılık tekniği bakımından ikiye ayrılan bir farklılık göstermektedir.

Verilen borcun vadesi onsekiz aydan yukarı olduğunda banka, bu süreye uygun senetleri de kabul edecektir. Bu senetlerin iskonto ve iştirası, bankaya Merkez Bankası nezdinde mobilize edilmesi imkânını, reeskont şartlarına uygun vâdeli olmalarıyla vereceğinden, kredi süresinden çok daha kısa vâdeliler tercih edilmektedir. Senet-

ler bir ihracat kredisiyle ilgili olduklarında yabancı ithalatçının kabul etmiş olduğu poliçeler veya satıcı emrine veya havalesine tanzim ettiği senetler ile satış anlaşmasında senet tanzimi öngörülmediğinde bunların yerine henüz kabul edilmemiş poliçeler, alıcının imzasını taşıdığından «ilkel senet» olarak tedâvül edebilir. Böylece banka, alacağını başkalarına temlik imkânını kazanmaktadır.

Verilen borç onsekiz aydan daha kısa vâdeli olduğunda, alınan senetlerin Merkez Bankası nezdinde mobilize edilme yeteneği daha kolaydır. Burada yine ihracat işlemleriyle ilgili alacaklar bahis konusu ise, çekilecek poliçeler veya emre muharrer senetler, mevcut alacağın mobilize edilmesini sağlar. Büyük meblağlı senetler karakter itibâriyle, ticârî mahiyette olmalarına rağmen, mâlî ve mobilizasyon imkânı vermeleri yönünden önemlidir. Zira, faydaları tedavülünden ziyâde emisyon müessesesinde mobilize edilmelerinden doğmaktadır. Eskiden bunlara «meblağ bonolar» denilmekte idi. Bu senetler reeskonta verileceği gibi Merkez Bankasına teminat olarak da verilip karşılığında borçlanılabilir. Böylece borç süresiyle münasip faiz ödenmiş olmaktadır.

Senetlerin teminat veya iskontoya verilmesi, bunların mülkiyet-

leri hususunda görünüşte farklılık ileri sürülebilirse de tatbikatta paraya çevrilmelerinde benzer yollar izlenmektedir. Merkez Bankası nezdinde reeskont sözkonusu olduğunda faiz ve masraflar derhal reeskont ettiren bankadan tahsil edilmekte, teminat olarak tevdi edildiğinde ise borçlanılan meblağa göre faiz tahakkuk ettirilmektedir. Ancak, bunların tahsilini yine tevdi eden müstakriz durumundaki banka yapmaktadır. Gerçekten, ister teminata, ister reeskonta verilen senetlerin vâdelerinde mutlaka Merkez Bankasına ödenmiş olmaları gerekir. Borçlu ödememezse, ciranta durumundaki banka ödeyecektir. Mobilize ettirilen senetlerin bilançolarda gösterilmesi muhasebenin açıklık kaidesine uygun olacaktır. Firma elindeki senetleri bankaya iskonto ettiriyor. İdeal olarak sâdece umumi masraflarda «ödenen faizler» iz bırakması gerektiği hâlde, borçlusu tarafından ödenmezse, ciranta veya alacaklı olmak hâsebiyle, şarta bağlı iskonto veya iştirâ edildiğinden, bankanın senedin bedelini berayı tahsil rücuu etmesi mukadderdir. Yâni işletme muhasebe kayıtlarının dışında, az veya çok oranda bir risk altında. Bunun tesbiti işletmenin gerçek durumunu ortaya koyacağı gibi, muhtemel gelişmelere karşı hazırlıklı tutar. Normal devrelerde, ödenmemesi muhtemel se-

netler için ayrılacak karşılık, fevkalâde âhvalde, senetlerin durumunu ayrı ayrı yakından takip etmeyi icap ettirecektir.

İlkel Senetlerin Mobilizasyonu. Kullanılan bütün kredilerin bilançoda gösterilmesi temenni edilmekle beraber, kredi açıp borç veren müessesenin müşterisinden alıp iskonto edeceği senetler arasında, bankayla doğrudan doğruya müşteri ilişkisi olanların senetlerinin de bulunması bazı güçlükler doğuracaktır. Özellikle, banka cüzdanına giren, kabul edilecek poliçelerin iskontosu hâlinde bankaya mevcut iskonto sentlerinin hasılı sâfisi borç yazılarak «tahsil senetleri» hesabından çıkarılır.

Senedin iskonto veya iştirâ ettirilmesi bankacılık yönünden, senedin vâdesine kadar olan donukluğunun çözülmesinden ibârettir. Asıl olan senedin borçlusu tarafından vâdesine kadar, hiç bir anlaşmazlığa ve itiraza mahâl vermeden, ödenmesidir. Senetler hesabının «Banka» «Muvakkat kâr-zarar» hesaplarıyla tasfiye edilmesi muhasebe bakımından şeklen bir tasfiye olsa dâhi gerçeği ifâde etmekten uzaktır. Alacaklı veya ciranta sıfatıyla Bankaya kırdıran'ı bekleyen riskler kaybolmuş değildir. Tatbikatta, muhasebeye sâdece şekil ve kanuni mecburiyet yönlerinden verilen önem, sürprizlerin doğmasında endişeli durumlar ya-

ratmaktadır. Muhasebenin riayet edeceği esaslardan biri ve en önemlisi rakkamları manalandırmak onlara ekonomik ilişkiler yönünden canlılık vermektir. Toplam eşitliğiyle iktifâ edilseydi, muhasebe toplama çıkarma ameliyelerinin basitliği içinde kalır, ayrı bir bilim kolu teşkil etmezdi.

Hesapların görünüşte tasfiye edilmesine rağmen, gerçekte, başka bir yönde, hattâ kredi ve benzeri sebeblerle hiç ihmâle gelmeyen hayatî bir önem yaratması, bazı tedbirlerin alınmasını gerektirmiştir. «Canlı» olarak adlandırılan hesaplarda bakiye bırakmasalar dâhi «nâzım hesapların» mevcudiyet sebepleri ve vazgeçilmezlikleri burada kendini kalın hatlarla göstermektedir. Muhasebe kayıtlarında borç veya alacakların görünmesi gerçeğe uydukları nisbette mana ifade edebilirler. Bu sebeble, muhasebe revizyonlarının mevcut değerlerin, borç ve alacakların maddî tesbitinden sonra kayıtlarda yapılmasının önemi vardır. Tatbik edilen muhasebe sistemine ve planına göre mal veya vesaikin devri bir hareketi gösterebildikleri hâlde «risk'i» belirtmezler. Çoğu hâllerde muhasebe kayıtlarının basitleştirilmesi, kolayca anlaşılabilmesi düşüncesiyle başvuru bu usul, işletmenin çalışmasına uygun tarzda teferruata kaymalıdır. Nâzım hesaplara verilen kayıtlar sâ-

dece bir hatıra kaydı olma niteliğinden, vuku muhtemel riskleri göstermeleri bakımından da önem kazanırlar.

İlkel Senetlerin İskontosuz Mobilizasyonu. Alacaklar devir ve temlik edilmediklerinde, bilançonun aktifinde görüneceklerdir. Tabiâtıyla kapatılmayan borç da pasifte yer alacaktır. Hâlbuki, alacak bankaya veya diğer bir alacaklı mâlî kuruluşa devredilmiş olsaydı ne aktifte veya ne pasifte brüt meblağı görmek mümkün olamayacaktı. Hatta devirde meblağ mevcut borçtan daha yüksek bir meblağı ifade ettiği takdirde, devri yapılan kuruluş borçlu olarak da aktifte görülebilecekti. Ancak risk bakımından işletme ilk durumundan bir farklılığa kavuşamayacaktı. Kredi kuruluşları olan bankalar da her zaman iskonto veya iştiraya senet kabul etmezler. Bu onların kredi politikasının tatbikatında lüzumlu gördükleri husus olarak kabul edilebilir. Bankalar tahsis ettikleri kredinin kullanılmasını sağlama almak üzere muteber addecekleri vesaikin tevdiini isteyebilirler. Vesaikin rehin maksadıyla teminata alınması bunun yaygın şeklidir. Banka evrakı satın almıyor, sâdece tahsis ettiği kredinin kullanılmasında bir karşılık olarak yedinde muhafaza ediyor. Senedin tahsilinde, marjî teşkil eden kısım borçlu işletmenin emrine amâde tutularak geri

kalan borcu karşılar. Burada % 10 veya % 25 marj borcun bir nevi sigortası veya müşteriye senet tahsilinde bahşedilen öz fon niteliğinde olmaktadır. Borçlu cârî hesap'ta marj kadar borçlu bakiyeden düşüleceğinden, senetlerin kolaylıkla tahsili, sıhhatli bir finansman programı tatbik eden müşteriler için kesin bir kaynak olmaktadır. Teminata alınan kıymetler, gerçek anlamda mobilizasyon'dan formaliteler bakımından ayrılmaktadır. Ayrıca marj olarak alıkonulan kısım banka için munzam bir garanti teşkil eder. Örneğin, biner liralık beş senet için % 25 marj, bir tekinin ödenmemesi hâlinde bankayı mevcut alacağından korur ve tahsil edilen dört senedin marj tutarı bin lira bakiye borcu karşılar.

Ödeyici Riskleri Banka İçin Önemlidir. Banka, kredi müşterisi münasebetlerinde teminat veya iskonto, iştirâ bahis konusu olduğunda, müşterinin ticari ilişkilerinin bulunduğu üçüncü şahısların da kredi müessesesinin mevcudiyetinde yer aldıkları görülür. Bankanın rehin olarak kabul ettiği emteanın ekspertizi yapıldığı gibi, senetler üzerinde bulunan imzaların da mâlî ve ekonomik değerleri araştırılır. Bunun için üçlü bir kıstastan faydalanılmaktadır: -Zenginlik, -Ticaret, -Ahlâk. İmzayı değerlendiren bu üç şıktan birinin imzanın tekeffül ettiği borçla uyuşmaması

senedin kabulunu engeller. Görüldüğü üzere muhasebenin konusunun çok dışında kalan bu çalışmalar «bilgi edinme» ve «edinilen bilgileri» isâbetle değerlendirme ile standard nitelikte muhasebe kaydı'nın anlamına erişebilirler. Bilgi edinmede geçmiş olan muhasebe ve servis kayıtlarından faydalanılır ve tesbit edilen sağlamlık durumunun kaybedilmemesi için, devamlı takibin gerektirdiği devamlı bilgi edinme muhasebe kayıtlarındaki gerçekliği korur ve bunlara göre alınacak kararlarda isâbeti sağlar.

Başlangıçta alınacak emniyet tedbirlerinin kendiliğinden gelişeceğini ve bankayı koruyacağını ileri sürmek mümkündür. Bu tedbirler; -Öngörülen kredinin miktarı, kullanılan kısmının hareketleri, -Marj olarak tesbit edilen kısmın tesbiti, -Başkaca temin edilen maddi garantiler.

Kullanılan Krediler. Tatbikatta temin edilen krediler bazan muhasebeye ve bilançoya geçirilmekte, çok defa da geçirilmemektedir. Tabiatıyla kredilerden bahis ederken banka veya diğer mali kuruluşlarca tahsis edilen azami borçlanılma sınırı kastedilmektedir. Alacakların iskonto gibi işlemlerle mâlî kuruluşlara devri hâlinde kredilerle beraber, riskler de bilançoya aksedemeyeceğinden, bilançoya açıklık ve gerçeği belirtmek maksadıyla

işletmenin risklerini, bankalarca teminat olarak kabul edilen kıymetleri, müşterilere tanınan kolaylıkları ve onlarca yüklenilen riskleri hiç olmazsa «Nâzım Hesaplar» da toplamak yerinde bir ihtiyaç tedbiri olabilir. Muhasebe dışı olarak kabul edildikleri takdirde, bilançonun ilgili olduğu hesap dönemi raporunda ayrıntılı olarak belirtilmeleri «doğruluk, açıklık, iyiniyet» prensiplerine uygunluk olarak tanımlanır. Zirâ, ticârî hayatta gizlilik câri olmakal beraber, yakın ilgililere, yeterli uzmanlara gerçeği olduğu gibi bildirmek, zamanında alınması gerekli tedbirlerle önlenebilecek endişeleri engelleyebilir. Hekime karşı, hastanın duyacağı samimiyet gibi, yetkililerin işletmenin selâmetini gözönünde tutarak gerçek durumunu yetkililerin gözleri önüne sermekte yararları vardır. Bir defa, gerçek durumu bildirerek sorumluluktan kurtulurlar, diğer taftan çalışmalarını başarıyla yürütmek için gerekli kararların alınmasına imkân sağlarlar. Mal ihracından doğan ve ihraç malını konu olarak alan kredilerde bankalar genel olarak mal bedelinin belirli bir yüzdesini emniyet marjı olarak kabul edip krediye ona göre açarlar. Bunlara ait vesaik ve senetlerin reeskontu hâlinde banka ödediğinden daha fazlasını mobilize edecektir. Bu bakımdan ihracatla ilgili kredilerde, bankalarca öngörülen

kredi miktarı ile finanse edilmeyen kısım ayrı ayrı gösterilmektedir. Bunun için tanzim edilecek «Verilen Taahhütler Tablosu»nda:

- Bankalarca iskonto edilen senetler
- İhracattan doğan alacaklar karşılığı kredilerin mobilizasyon senetleri olarak:
- Tümü
- Bankalarca verilen krediye esas olan kısmı

İşletmeye düşen finansman kısmı
(Tümü - krediye esas kısım)

.....

.....

..... verilen taahhütleri teşkil etmektedir.

Bilançoda Gösterilen Krediler.

Kredilerin bilançoda gösterilmesi hâlinde yine bâzı şüpheler mevcuttur. Mâlî kuruluşlara olan borçlar, kredilerin kullanılış şekline göre muhtelif kalemlerde toplanmaktadır. Yalnız açık kredi şeklinde olanlar ve teminat mukabili avanslar «Bankalar» hesabında alacaklı bakiyeleri kesinlikle gösterirler. Bundan başka, Bankalar hesabından daha fazla alacak veren diğer hesaplar değişik hesaplara dağılmışlardır. Üstelik, kısa ve uzun vâdeli taahhütlerin birbirine karışmış olması da muhtemeldir. Şöyle ki, uzun vâdeli kredi olarak bilançoda yer alan kalemler, taahhüdün vâdesinin yaklaşması, bir yıldan

çok kısa bir süreye inmesi sebebiyle kısa vâdeli kredi olanların süresinden de yakınlaşmış olabilir.

Bilançoda açıklığı temin mak-sadiyla, «Taahhütler»e ait hesap-larda yapılacak incelemelere göre borçları yeniden sınıflandırıp bi-lançoda gerçek durumlarına uygun tasnif etmek gerekir. Bu tasnife göre taahhüdün başlangıcındaki vâde durumuna göre değil, vâde sonuna kadar kalan süre itibariyle yapılan tasnifte:

— Bir yıldan uzun vâdeli sair borçlar,

— Mobilize edilen kredilere ait ödenecek senetler,

— Bir yıldan az sürede ödenecek sair borçlar,

— Ödenmesi taahhüt edilen varanlar ve sair kefaleti havi se-netler,,

Bilançoların özet bir tablo ol-ması hasebiyle, muhtevi bulunduk-ları meblağların ifade ettiği borç-ların ve alacakların ayrı bir rapor-da açıklanması gerekir. Ancak ya-pılacak açıklamalar sayesinde bi-lanço iyice anlaşılır, kalemler ve meblağların gerçek anlamları orta-ya çıkar. Kaynakların işletme bün-yesinde ne şekilde kullanıldığı ta-kil edilip kullanışlar arasında uyuş-ma temin edilir:

— Techizatın finansmanı ve-ya döner sermayesinin takviyesi,

— Cari kredilerle trezoreri-nin temini veya müşterilerden olan alacakları mobilize etmek suretiy-le kredilerden yararlanarak işlet-menin finansmanı, önemli birer in-celeme konusunu teşkil eder.

Bilindiği üzere bir yıldan fazla veya bir yıldan az vâdeli kredilerin finansman itibâriyle aynı tarihlerde karşılaşmayacağı ileri sürülemez. Bilanço'da mütemmim bir borç tas-nifi yapılmadan başlangıçtaki süre-lere göre yapılacak tasnif böyle bir ayırımın anlamını kaybettirir. Ö-zellikle ihracatla ilgili kredilerde işletmeye bir yılı aşan süre yeter-li olduğu hâlde, bâzı techizat ihti-yaçları bir yıldan az kredilerle kar-sılanabilir.

Bilanço'ya işlensin veya işlen-mesin bütün kredilerin mâhiyetle-rinin bilinmesi için açıklamalı bir tablonun tanzimi faydalı olacaktır.

Bankalardan veya diğer mâlî müesseselerden temin edilen kre-dilerin kullanılışı için ihtiyaca göre değiştirilebilecek bir tablo teklif edilmektedir:

Teyidli Kredinin Kullanılmayan Marjı. Orta ve uzun vâdeli kredile-rin techizatla ilgili oldukları hâl-lerde teyidli kredinin kullanılmayan kısmı, konunun gerçekleştirilmesi

Finanman Konusu

Bilançonun kapanışında mevcut krediler

**Bilançoda
gösterilen**

**Bilançoda
gösterilmeyen**

T o p l a m

1 yıldan kısa

**1 yıldan 1 yıldan
kısa uzun**

**bir yıldan
uzun**

— Techizat veya döner sermayeyi takviye için			
— İşletme kredileri			
a) Cari trezorleri ihtiyacı			
b) Mobilize edilecek alacaklar :			
— Ticari senetlerin iskontosu			
— İhracattan doğan alacakların mobilizasyonu suretiyle,			
— Diğer mobilizasyon kredileri			
T o p l a m			

hâlinde dikkate alınır. Malî bünyede vukua gelecek dengesizlikler, geçici bir süreye münhâsır kalacak, ihtiyaç duyulan meblağlar henüz kullanılmamış kısımdan karşılanacaktır. Zirâ, bu kısım, işletmenin emrine amâde bulunmaktadır.

Tamamen veya kısmen kullanılmayan krediye ait kısım bilançoda gösterilmez. Bununla beraber, bunlar mukabil taahhütler olarak bilanço raporunda belirtilmelidir. Bunun için (Henüz tahsil edilmeyen borçlarımız) kalemi temin edilen fakat henüz kullanılmayan kredilerle, kullanılması her an mümkün marj kısımlarını veya kullanılabilir kısımlarını kapsar.

Bankalara Karşı Ciro ve Avaldan Gayrı Garantiler. Bankalara veya muhtelif mâlî kuruluşlara gayri-

menkul ipoteği, menkul kıymetler rehni vermek suretiyle borçlanma karşılığı garanti verilmektedir. Kredi tekniğine, teminat bakımından sağlamlık veren bu gibi karşılıklar muhasebe kayıtlarında veya bilançoda krediler meyanında ayrıntılı olarak gösterildiğinde açık ve teminatlı krediler kolayca anlaşılacaktır. İşletmenin vâki olarak kredi ihtiyaçları ve imkânları öğrenilir. Bu husus, devamlı gelişme içinde bulunan yeni iş sahalarına yönelen işletmeler için alınacak kararlarda kolaylık sağlar.

Kredi işlemleriyle ilgili kayıtlar ve açıklamaların bankalar ve diğer mâlî kuruluşlara olan borçlar olduğu belirtilmelidir.

Dikkate Alınacak Noktalar : Yararlanılmakta olan muhasebe u-

sulunde yeknesaklığı sağlamak üzere bilançonun ekinde yapılan açıklamalarda bankalar ve diğer mâli müesseselerden temin edilen kredilerin kullanılışında takip edilen yolların ve edinilen krediler dolayısıyla bunlardan müşterilerin yararlandırılması belirtilmesi gerekir.

— Bankalardan veya mâli kuruluşlardan temin edilen kredilerden doğan borçların anaparayı teşkil eden kısmı pasifte gösterilmeli, faiz ve faizden doğan giderler ayrı bir hesapta toplanmalıdır.

— Peşin ödenen faizler veya müteakip hesap döneminde tahakkuk edecek fakat biten döneme ait faiz ve faizle ilgili masraflar reeskont yapılarak dönemin faizleri gösterilmelidir. Bilindiği üzere senetlerin iskonto veya iştiraya alınması sebebiyle peşin ödenen faizlerin dönemle ilgili kısmının dışında kalanı Reeskontlar hesabına borç ve «Ödenen faizler» hesabına alacak verilerle dönemi aşan kısmı hesaplardan çıkarılır. Bunun aksine üç ayını doldurmamış olması sebebiyle dönem sonunda faiz tahakkuku yapılamıyan hesaplar ise «Ödenen faizler» hesabının borcuna «Reeskontlar» hesabının alacağına verilerek dönem hesaplarına intikal ettirilmiş olur. Faizler hesabı «Kâr ve Zarar» gibi netice hesabına dahil olduğu cihetle he-

sapların kapatılmasında bakiye arzetmez. Reeskontlar hesabı «Borçlu bakiyeler ve Alacaklı bakiyeler» olarak iki ayrı hesapta toplandığından bu hesapların devredeceği bakiyeler yeni dönemin ilk gününde karşılığı olan «Faizler» hesabına aksi istikamette kayıt verilerek «Reeskontlar» hesabı tasfiye edilir. Böylece, «Faizler» hesabı mutad olan bakiyenin aksi kolonunda dönemle ilgili faizler düşülür veya önceki dönemde peşin alınma hâli mevcutsa mutad bakiye hâline uygun kolonda gösterilir. Her iki istikamette verilen Reeskont kayıtları açılışı takip eden ilk gün kayıtlarında tasfiye edilmiş olacaktır. Reeskont kayıtlarının dikkatle verilmesi, dönem sonuçlarının gerçeğe uygun gösterilmesinde önemli faydalar sağlarlar.

— Temin edilen kredinin teminatı olarak ödenen meblağ (Karşılığı nakden temin edilmiş alacaklılar hesabında olduğu gibi) veya verilen senet, emtea, esham ve tahvilatdan dolayı bankalara veya diğer mâli kuruluşlara verilen teminatlar aktifte ve kullanılan krediler pasifte yer alırlar. Kredinin kullanılması sebebiyle mevcut borç verilen teminata mahsup edilmelidir. Bunlarla ilgili açıklamaların bilançonun ekindeki raporda yapılması vâdelerinin, varsa kefillerin, devir veya temdid edilebilme durumları gösterilmelidir.

— Temin edilen kredinin kullanılmaması veya kısmen kullanılması hâlinde kullanılmayan kısım bilanço da gösterilmeyeceğinden bunlara ilişkin açıklama yine bilanço cedvelinde «Mevcut kredilerden kullanılmayanlar» başlığı altında belirtilmeli, işletmenin finansman imkânları ilgililere bildirilmelidir. Yeni finansman kaynaklarının aranması zorunlu olan kararların alınmasında idâre heyeti veya aksiyonerler daha serbest ve yeterli davranabileceklerdir.

— İhracattan doğan kredilerde yabancı alıcıdan alacağı temsil eden senetler banka tarafından iş-tira edildiğinde, ülke dahilinde olduğu gibi bilanço haricinde tanzim edilen cedvelde gösterilirler. Bankalarca karşılanan kısım, özkaynaktan karşılanan kısım açıkça belirtilir. Bankada emre amâde tutulan bir hesabın veya banka tarafından kısmen finanse edilmeyen muvakkat bir hesabın ve «faizler ve komisyonlar» hesabının borcuyla «Tahsil edilecek senetler» hesabına alacak kaydedilir.

— İskontoya verilen ilkel senetler mahiyetinde olmayıp mâlî mahiyette mobilizasyon senetlerinin kullanılması hâlinde, alacaklar ihracatçı işletmenin bilançosunun aktifinde gösterilir. Bununla ilgili meblağlar ilkel senetlerin iştirası bahiskonusu olmadığında «Tahsil

Edilecek Senetler» kaleminde, ilkel senetler de mevcut olmadığında «Müşteriler» kalemine kaydedilir.

Alacağı, bankalar itibâriyle bilançonun pasifinde «Borçlarımız» kaleminde ve bunun mukabilini teşkil etmek üzere Aktifte «Bankalar» kaleminde gösterilir.

İşletmelerin muhasebeleri kayıtlı hareketlerine göre çalıştırıldığında, çoğu kez fuzuli tekrarlarla ve bakiye bırakan hesaplara meydan vermemek kaygusuyla, hesapların tasfiyesi amacı güdülür. Bu özellikle muhasebe kadrosu dar veya muhasebesi yüklü işletmelerde muhasebe yetkilisinin ister istemez kayacağı bir kolaylıktır. Bunu önlemek kesin bir muhasebe planında hesapların yeğân yeğân çalışmalarını tesbit etmek ve gerekli kontrollerin kayıtlardan ziyâde gerçek mevcütlardan yapılmasıyla sağlanabilir. Hesapları dolduran meblağların sadece bir para birimi ölçüsü ve denge sağlamak bakımından önemsendiği, hâlbuki hesaplara ve kayıtlara anlam kazandıran işlemlerin mâhiyetinin muhasebenin ayrılmaz ve vazgeçilmez özelliği olduğuna dâir inanç yerleştiğinde kıymet hareketleri açık bir anlam kazanır. Ayrıca kıymet hareketleri, üçüncü şahıslarla ilişkiler, sonuç hesaplarının gerçeği tanımladıkları oranda doğruluklarına

itibâr edilecekleri, daima muhasebenin gerçekte uyuşmasını temin etmek gayretini doğurup, lüzumunu gösterecektir.

Gelişen sistemlerle ve muhasebe araçlarıyla, muhasebenin elektronikten yararlanması önemini tesbit edenler büyük faydalar sağlamakta, işlerinde başarıya ulaştırmaktadır. Muhasebenin sırf vergi kanunlarının hükümlerini yerine getiren zorakılığı, hekim muayenesine giden kişinin sağlık durumunun verilerini gizlemek veya normale uydurmak üzere müsekkin veya mevcut hastalığını şu veya bu tedbirlerle gizlemesine ve bir bakıma onu derdinden kurtarıp salâha ulaştıracak hekimi aldatması-

na benzemektedir. Güneş balçıkla sıvanamıyacağı cihetle mevcut durumun bir süre gizlenmesi işletmenin muhtaç bulunduğu devaların tatbikinde gecikmelere ve endişeli durumları yaratılmasını önlemeğe yetmeyecektir. Faaliyet hayatına giren her işletme ekonomik performanslarına gereken itina ve titizliği göstermekten çekinmez, bünyesini devamlı bir murakabenin incelemesinden ayırmayıp, normal'den şaşmaları zamanında düzeltirse, sürpriz kazançlara olmayacağı gibi sürpriz kayıplardan da korunmuş, sâkin fakat düzenli ekonomik hayatını yaşar gider. Beşeri hayatımızda da bunun benzerini sistemli yaşantısı olanlarda görmekteyiz.

Esnaf ve Sanatkarlar ve Diğer bağımsız çalışanların Sosyal Sigortası (BAĞ-KUR) kanunu hakkında derleme

Orhan SOFUOĞLU

14 Eylül 1971 tarihli resmi gazetede yayınlanmış ve T.B.M.M. ce 2.9.971 tarih ve 1479 sayı ile kabul olunmuş bulunan Bağ-Kur kanunu iki kısımdan müteşekkildir.

I — Örgütlenme

II — Sigorta yardımları

Derlememizde Bağ-Kur'a tâbi olanlara yararlı olmak için II. ci kısım üzerinde duracağız.

Kanunun 83. cü maddesinden anlaşılacağı üzere I. kısım hükümleri yayın tarihinde, II. kısım hükümleri ise yayını takip eden ay başından itibaren altı ay sonra (1 nisan 1972) yürürlüğe girmektedir. Ancak 8. bölümdeki geçici 1.

maddesinde «bu kanun hükümlerinin ihtiyacı karşılayacak kurum örgütü kurulduktan sonra hangi il sınırı içinde uygulanacağı bakanlar kurulunca tesbit olunur» denmektedir. Örgütlenmenin yurt çapında en geç 1.5 sene zarfında tamamlanması ön görülmektedir.

Sosyal Sigortalar kanunu kapsamı dışında kalan ve herhangi bir işverene hizmet akdi ile bağlı olmaksızın kendi adına ve hesabına çalışan esnaf ve sanatkârlar ile diğer bağımsız çalışanlar bu kanunun kapsamına girmektedir. (madde-24)

Kanun uygulanması bakımından kendi adına ve hesabına çalış-

şanlar olarak nitelendirilen bağımsız çalışanlardan kanunla kurulu meslek kuruluşlarına yazılı olan gerçek kişiler ve tüzel kişilerden Kollektif Şirketlerin ortaklarını, âdi komandit şirketlerin komandite ve komanditer ortaklarını, limited şirketlerin ortaklarını, sermayesi paylara bölünmüş komandite şirketlerin komandite ortaklarında kapsamaktadır.

Meslek kuruluşlarına yazılı olarak çalışanlar kanunun geçici 3. maddesi gereğince 1.4.1972 tarihinden itibaren en geç 3 ay içinde kurumun ilgili şubesine başvurarak yazılma işlemlerini yaptırmaları gerekmektedir. (madde 26)

Yeni yazılarak çalışmaya başlayacak olanlar ise yazıldıkları tarihten başlayarak en geç 3 ay içinde kuruma başvurmakla yükümlüdürler.

Sigortalıların başvurma usulleri ile uymaya zorunlu bulundukları esaslar ve tescille ilgili işlemler çalışma bakanlığınca hazırlanacak bir tüzükle tesbit olunur. **Sigortalı olmak hak ve yükümünden kaçınılmaz ve vazgeçilemez.**

Süre içinde kuruma (Bağ-Kur) müracaat ederek kendilerini yazdırmayanlar hakkında kanunun 80. ci maddesi gereğince 200 liradan 5000 liraya kadar hafif para cezası hükmolunur. 81. maddeye görede

disiplin cezası olarak bağlı bulundukları meslek kuruluşlarınca, bir aya kadar meslekten men cezası verilir.

Bağ Kur kanunu hükümleri;
a — Herhangi bir meslek kuruluşuna yazılması zorunlu olmayanlara, b — Kanunla kurulu emekli sandıklarına kesenek ödemekte olanlar, c — Tarım işi yapanlar (tarım sanatlarına ait işi yapanlar hariç) d — Yabancı uyruklular hakkında uygulanmaz.

Bu kanunla bağımsız çalışanlar hakkında şimdilik malüllük, yaşlılık ve ölüm hallerinde sigorta yardımları sağlanacaktır.

Malüllük aylığından faydalana bilmek için çalışma gücünün en az 2/3 nü yitirmek, en az 5 yıl sigorta primi ödemiş olmak, işten ayrılarak yazılı istekte bulunmak lâzımdır. (madde-27) Bu durumda sigortaya son defa prim ödediği gelir basamağının %70'i oranında malüllük aylığı bağlanacaktır. Bu nisbet 15 yıldan fazla prim ödenmesi halinde her tam yıl için % 1 arttırılır. Ancak mecmu nisbet % 80'i aşamaz. (madde 28-29-30) Malüllük aylığı malüllük halinin sona ermesi ile kesilir. (Madde 33)

Yaşlılık aylığının bağlanması için işten ayrılarak yazılı talepte bulunan sigortalının, kadın ise 55 erkek ise 60 yaşını doldurmuş ol-

ması ve bu kanuna göre en az 15 tam yıl sigorta primi ödemiş bulunması şarttır. (madde-35-36) Bu halde de sigortalıya, son defa ödediği gelir basamağının % 70'i nisbetinde aylık bağlanır. Bu nisbet 25 yıldan fazla prim ödenmesi halinde her tam yıl için % 1 oranında arttırılır. Nisbet % 90'ı geçmez.

Sigortalı olarak çalıştıkları işten ayrılan ve kadın iseler 55, erkek iseler 60 yaşını doldurmuş olmakla beraber, 15 tam yıl üzerinden sigorta primi ödemeyenler: a — Kanun yürürlüğe girdiği (1 temmuz 1972) den önce en az 10 yıldan beri her hangi bir işverene hizmet akdi ile bağlı olmaksızın kendi adına ve hesabına çalıştıklarını belgelemek. b — En az 5 tam yıl sigorta primi ödemek şartıyla 15 tam yıl prim ödemiş olanlar gibi yaşlılık aylığına hak kazanırlar. (geçici 2. madde) **Ancak** bu kimse-ler aşağıda anlatacağımız basamaklardan 8. ci basamaktan daha yüksek basamaklardan prim ödemeğe başlayamazlar.

Yaşlılık aylığına hak kazanmadan işinden ayrılan sigortalı kadın ise 55 erkek ise 60 yaşında olanlar istedikleri takdirde kendilerine ödedikleri primler toptan ödeme şeklinde geri verilir.

Ölüm halindeki sigorta yardımları ise -Eşe, çocuklara, ana ve

babaya aylık bağlanması için en az 3 tam yıl sigorta primi ödemiş bulunması şarttır. Yaşlılık ve mağlûl- lük sigortalarından aylık almakta iken veya aylıklara hak kazandıktan sonra ölenlerin hak sahiplerine ölüm sigortasından aylık bağlanır.

İş kazaları sonu vuku bulan ölümlerde prim ödeme müddeti dikkate alınmaz. (madde - 40)

Ölüm aylığı olarak, en az 3 tam yıl sigorta primi ödemiş olan sigortalının ölüm tarihindeki gelir kademesi üzerinden ödediği son prime tekabül eden gelir kademesinin % 70'i üzerinden hesaplanacak aylık esas tutularak dul eşe % 50, tahsis yapılacak çocuklara % 25'er; tahsis yapılacak çocukları yoksa dul eşe % 70 oranında ölüm aylığı bağlanır. Sigortalının ölümü tarihinde eşine ve çocuklarına yapılması gereken tahsisin toplamı sigortalıya ait tahsisten aşağı olamaz. Aşağı olursa artan kısım eşit hisseler halinde geçimini sigortalı tarafından sağlandığı belgelenen ana ve babasına (her birinin hissesi % 25'i geçmemek üzere) % 25'i aylık veya toptan ödeme şeklinde verilir. (madde 45)

Kadın sigortalının ölümü halinde 60 yaşını geçmiş kocalarına veya çalışamayacak derecede malul olan ve geçimi sigortalı karısı tarafından sağlandığı tevsik olunan ko-

casına % 50, tahsis yapılacak çocuğu olmadığı takdirde % 70 nisbetinde aylık bağlanacağı; tahsildeki çocuklara 25 yaşına kadar, tamamen malul çocuklarına devamlı % 25 nisbetinde aylık bağlanacaktır.

Ölüm sigortasında toptan ödeme ise ölen sigortalının hak sahiplerine ölümden mütevellit aylık bağlanamaması halinde tahsil olunmuş bulunan primlerin tümü iade şeklinde toptan ödeme yapılır.

Dul eşin evlenmesi, bekâr kız çocuğun evlenmesi veya tahsilde olmayan çocuğun 18 tahsildekinin 25 yaşının geçmesi halinde ölüm sigortası aylığı kesilir. Ancak boşanma halinde yeniden bağlanır.

Ölüm halinde sigortalının cezasını kaldıran gerçek veya tüzel kişiye 1000 liraya kadar ödeme yapılır.

Aylık gelir basamakları ve primler ise aşağıdaki gibidir. (madde 50)

1. basamak	400.—
2. »	540.—
3. »	700.—
4. »	900.—
5. »	1200.—
6. »	1600.—
7. »	2000.—
8. »	2400.—
9. »	2800.—
10. »	3250.—
11. »	3250.—
12. »	4500.— liradır.

Sigortalı basamaklardan dilediğini seçerek yazılı olarak 30 gün içinde kuruma bildirmekle yükümlüdür. Bildirmemesi halinde ilk basamak seçilmiş kabul olunur.

Sigortalı, seçtiği basamakta 2 tam yıl prim ödemedikçe ve sırası dışında basamak değiştiremez. (madde 52) Basamak değiştirmek için kuruma yazılı müracaat gereklidir.

Ödenecek sigorta primi beyan edilip kabul olunacak basamağın % 13 dür. (madde 49) Sigortaya girişlerde bildirilen gelir basamağının % 25'i oranında giriş keseneği; basamak yükselmelerinde arasındaki artış farkı kadar yükselme primi alınır.

Kesenek ve primlerin tümü vergi uygulamasında gider olarak yazılabilir (m. 49)

Primler: (ocak - mart) (nisan - haziran) (temmuz - eylül) (Ekim - aralık) sürelerine ait olmak üzere ilgili dönemi takip eden ayın sonuna kadar ödenir. Süre içinde ödenmeme ilk 3 aylık devre için % 10 fark alınır. Bundan sonra geçecek her ay için % 2 gecikme zammı alınır. Devamlı ödenmeme halinde bir aya kadar meslekten men disiplin cezası verilir. (madde 53)

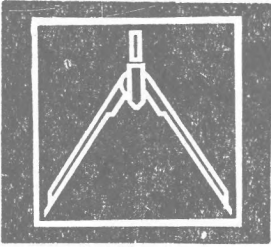
Bağ Kur'dan alınacak aylıklar sigortalı veya hak sahiplerine üç ayda bir prim olarak ödenir. (madde 57)

Hem malullül hemde yaşlılık sigortasından aylık bağlanmasına hak kazanan sigortalıya bu aylıklardan yüksek olanı, aylıkların eşit olması halinde ise sadece yaşlılık aylığı bağlanır. (Madde 57)

506 sayılı Sosyal Sigortalar kanunu ile bu kanunun geçici 20. ci maddesinde belirtilen emekli sandıkları ile kanunla kurulu diğer emekli sandıkları mevzuatına tâbi

çeşitli işlerde çalışmış olanların, bu işlerde geçen hizmet süreleri ile 1479 sayılı kanuna tâbi hizmetleri, 228 ve 1214 sayılı kanunlara göre birleştirilir.

Bağ - Kur kanunun uygulanması bakımından iş kanunda belirtilen teftiş, kontrol ve denetleme yetkisi kurumun teftişe yetkili memurlarına verilmiştir. (madde - 68).

Kemer Sıkma Politikası'nın Mali, İktisadî ve Sosyal Anlamı

Zeki ERGİNSU

Memleketimizde bütçe devamlı olarak açık verdiğinde yani devlet giderlerini, gelir kaynakları besleyemez hale geldiğinde maliyecilerin ilk aklına gelen tedbir vatandaşa kemerini biraz daha sıkı tırmaktır. Bunun için yeni vergiler konur; bu yük kolay tarafından vasıtalı vergilere aktarılır.

Örneğin : İşletme vergisi, muamele vergisi v.s. bunlarda bir yerde durmaz, fiyat artışları şeklinde ortaya çıkar. Neticede ücret gelirlerinde bir artış olmadan, fiyatlar umumî seviyesinde devamlı yükselme, ücretle geçinen vatan-

daşın satınalma kudretini kısıtlar. Böylece daha az et, süt, yumurta yiyen vatandaşın kemeride kendiliğinden sıkılmış olur.

Esasında mutlu bir Türkiye yaratmak için vatandaşın kemerine dokunmadan, köklü iktisadî ve sosyal tedbirler alarak devleti çok sağlam temeller üstüne inşa etmenin vakti gelmiştir.

Vergileri arttırmadan devlet hizmetlerini ve yatırımlarını nasıl yapacağız? Diyen yetkililer sitem etmekte haksızlık ediyorlar.

Sayın Maliye Bakanı, bütçenin «denk» olmasını ısrarla istemekde

ve bütçe harcamalarının, vergilerden başka kaynaklarla finanse edilmemesinin «enflasyona» yol açacağını ileri sürmektedir. Bütçe denkliliğini, genel ekonomik hayatta fiyat istikrarını temin eden tek unsur gibi düşünmek yanıltıcıdır. Çünkü «bütçe» sadece devlet maliyesini ilgilendiren bir konu olmayıp, bütün ekonomiyi etkileyen önemli bir unsurdur. Zira vergiler yatırımlara ve üretime istikâmet verir. Bu itibarla denk bütçe prensibi, diğer ekonomik tedbirlerle desteklenmezse ekonomik istikrar ve ucuzluk temin edilemez. Vergilerin artması, devlet yatırımlarının artmasında olumlu sonuçlar verebilir. Fakat özel yatırımlar aynı paralelde etkilenmez. Çünkü özel sektör yatırımlarda parasını, vergisiz veya vergisi az olan sahalarına taşıyacaktır.

Netice, özel sermaye yurd dışına kaçacağı gibi, dahilde de apartman, arsa v.s. gibi spekülâtif işlere gidecektir. Ayrıca vergi nisbetlerinin yükselmesi işletmelerin büyümesinde mani olur. Memleketimizde bu etkenler düşünülmediği için, milli ekonomimizde cüce işletmeler yaygın hale gelmiştir. Bunlarda maliyet düşürülemediği gibi teknik ve sosyal değişimlerde teşekkül etmemiştir. Maliye bakımından da takip ve kontrolü imkânsız hale gelmiştir.

Vergiler kaide olarak maliyetleri arttırır. Vergiler yükseldiğinde, emisyonu gidilemezse, satış fiyatları arttırmayabilir. Fakat bu durum milli ekonomi için çok hassasdır. Çünkü maliyetler arttığı halde, satış fiyatları yükseltilemiyorsa, bu takdirde birçok üreticiler üretimden vazgeçebilirler. Neticede iflâslar artar, işsizlik büyür. Böylece yetkililerin söylediği gibi vergi koyuyoruz amma, emisyonu gitmiyeceğimiz için piyasada fiyat istikrarı temin edilecektir görüşü nederece haklıdır.

Vergi yükü, memleketimizde gittikçe artıyor. Prensip olarak milli gelirin % 20-30 u vergi olarak bütçeye aktarılabilir. Vergi gelirleri, yeni tasarıda 52 milyar lira olarak gösterilmiştir. Milli gelir tahmini ise 180 milyar liradır. Mükelleflerin ödediği diğer giderler de (Sosyal Sigorta ve benzeri mali yükümlülükler) düşünülürse mükelleflerin bir bunalıma itildikleri anlaşılır.

İşletme vergisinde, lüzumsuz bir pahalılık yaratmıştır. Zaten bir diğer benzeri olan istihsal vergisi bütün ağırlığıyla uygulanırken, devlet gelirleri içinde en büyük paya sahip olan istihsal vergisi yanında katma değer vergisinin geçiş aşaması diye işletme vergisini getirmek anlamsız olmuştur. Daha enteresanı tahsili takip ve kontrol

edilemeyen bir vergiyi koymak devlet itibarını çok zedelemiştir.

Esasında, Maliye Bakanlığını bu kadar tenkid etmek haksızlıktır. Memleketin iktisadî, malî ve sosyal düzenini teminetmek top yekûn hükümetin asli vazifesidir.

Bu itibarla hükümet programları gerçekçi bir metodla hazırlanırsa etkileri çok daha verimli olabilir.

Şöyleki :

Malî sahada :

1 — Mevcut vergilerin, tahsilini temin için örgütlemek,

2 — Servet beyanı, gider bildirimi ve ortalama kâr hadleri gibi otokontrolü sağlayan sistemler, vergi kaybını önlemek için etkili olarak uygulanmalıdır.

3 — Vergide beyan usulü pek verimli olmamıştır. Vergi verme ahlâkı yerleşene kadar geçici olarak beyan usulünü bırakıp karine usulü tatbik edilmelidir.

4 — Asgarî geçim indirimini, gerçeklere uygun olarak tesbit edip vergi matrahından fatura tevsik etmek kaydıyla mahsubunu kabul etmek. Böylece alıcının, satıcıdan fatura talebini cazip hale getirebilir.

5 — Tarım gelirleri, diğer ge-

lirlerden ayrı mülâhaza edilmeden eşitliği temin bakımından vergilendirilmeli.

6 — Bütün vergi kanunlarındaki istisna ve muafiyetler yeni başdan gözden geçirilmelidir.

7 — Gelirlerin elde ediliş niteliği, ücretlerde ve serbest meslek erbabında aynı olmadığına göre farklı vergi nisbetleri tatbik edilmelidir.

8 — Vergi, tarh, tahakkuk ve tahsil işlemlerini bir disiplin altına sokmak için, serbest hesap uzmanlığı tasarısı eniyi şekilde kanunlaştırılmalıdır.

İktisadî sahada :

Vergi gelirlerinin artması, millî gelir hareketleriyle doğru orantılı olduğuna göre, milli geliri arttıracak tedbirler almak lâzımdır.

Şöyleki :

Memleketimizde sanayileşme politikası çok hatalı tatbik edilmiştir.

1 — Bugün birçok kuruluşları muhtelif sebepler yüzünden noksan kapasiteyle çalışmak zorunda kalmıştır. Buda millî hasılanın azalmasına ve işsizliğe yol açmıştır.

2 — Sanayide kuruluş yeri ve pazarlama hesapları bazı kesimlerde rasyonel yapılmadığından, kuru-

lan sanayinin bir kısmı büyüme ihtiyacı, istimlâk v.s. sebepler yüzünden bir başka yere taşınmak zorunda kalmıştır. Bunlarda maliyeti yükseltmiştir.

3 — Sermaye piyasası disiplin altına alınmadığı için kötü niyetli müteşebbisler sermaye teşekkülünün geleceğini tehlikeye sokmuşlardır.

4 — İktisadî devlet teşekkülleri, politikacıların etkisinden kurtarılıp piyasa şartlarına göre çalışmadığı için zararlar bütçeye yük olmaktadır.

5 — Sanayileşme, iç piyasa taleplerinin dışına çıkıp dış piyasa şartlarına göre organize edilmediği için, döviz gelirleri azalmaktadır. Bu açığı işçi dövizleri kapatmaktadır.

6 — Yatırımların finansmanı için, ihracata dönük bir sanayi kuruluşu ve hizmet ihracı olan işçi dövizlerinin yurdumuza gelmesini cazip hale sokmak lâzımdır.

7 — Vasıtalı vergilerin ağırlığını, lüks maddelere (gıda, vasıta, giyim, mesken v.s.) kaydırmalı.

8 — Ziraatta, Ortaçağdan kalma Asya tipi köy ziraat işletmeciliği terkedilmeli, kooperatifçilik ihya edilmelidir. Türkiye'nin ziraî işletmecilik haritası hazırlanmalıdır. Bu haritada bölgelerin hava şartla-

rı, rutubet derecesi, toprağın mineral tahlili v.s. faktörler nazarı itibara alınarak ekim ve hayvancılık seleksiyon metodlarına göre en müsait şekilde tesbit edilmelidir.

İhtiyaç fazlası istihsal, fabrikasyon ve nakliyecilik vasıtasıyla değerlendirilmelidir.

Ziraat teknisyenleri büro çalışmasından arazi üzerinde tatbik çalışmalar yapabilmelidir.

Tavukçuluk, ilkel şekilden kurtarılmalıdır. Orman köylerini ziraatçılıktan tecrit edip, kurulacak orman işletmelerinde çalışmağa teşvik etmeli.

Sosyal sahada :

Vergilerin artması, enflasyon, devalüasyon ve fiatlar umumî seviyesinin yükselmesi neticesinde ücretinden başka bir geliri bulunmayan vatandaşların dünyası daralmaktadır.

Çağımızda paranın satınalma gücünün azalması ve ücretle geçenlerin adedi artmağa başlaması neticesinde devletlerin sosyal hizmet anlayışı yeni bir anlam kazanmıştır.

Örneğin :

1 — Pahalılıkla mücadele. Bunun için imalâttan nihaî alıcıya kadar geçen safhadaki parazitleri temizlemek (et mevzuunda, etin yedi

el değiştirdiği tesbit edilmişdir. Diğer gıda, giyim v.s. maddelerde de durum etden farklı değildir).

Bunun için batıda olduğu gibi bizde de «Kauf Hauf» tipi binlerce çeşidi biraraya toplayan büyük satış mağazaları açmak böylece maliyeye giren kira, rant, faiz, komisyon, işçilik, nakliye, ambalaj v.s. gibi faktörlerin mikdarını düşürmek satış fiyatlarında ucuzluk temin eder.

2 — İthal edilen malların fiatları tetkik edildiğinden memlekete

büyük döviz tasarrufu sağlanmışdır.

Bu tetkik işlemi aynı zamanda ithal mallarının fiatlarını da dşrmşdr. Memleketimizde dahili bir fiat tetkiki bulunmadığından ucuzluk nihaİ alıcıya intikal ettirilememşidir.

Netice : Bir ülkedeki insanların mutluluğu, üretici glerin rasyonel ve rantabl olarak örgütlenmesine ve elde edilen milli hasılanın sosyal adalet prensiplerine göre bölünmesine bağlıdır.

Tekstil Sanayii ve geri kalmış ülkeler

Dr. Erdinç TOKGÖZ

H. Ü. Ekonomi Enstitüsü

Öğretim Görevlisi

Tekstil sanayii cevap vermek zorunda olduğu ihtiyaçların çok çeşitlilik göstermesi nedeniyle görüldüğünden daha fazla karmaşık bir endüstridir. Ayrıca çok uzun bir geçmişe sahiptir. Bu nedenle «geleneksel endüstri» diye adlandırılır. Fakat günümüzde öylesine bünyesel değişikliğe uğramış ve teknolojisini yenilemiştir ki ulusal ekonomiler için temel sanayii kollarından biri haline gelmiştir.

Ham madde hazırlanmasından bitmiş iplik ve kumaş hazırlanmasına kadar aşamalar tekstil endüstrisi alanı içinde yer alır. Yün üretimi her ne kadar tarım kesimiyle ilgiliyse de tıpkı sentetik ve suni ipliğin kimya endüstrisiyle ilgili

olması gibi, yine de tekstil içinde sayılırlar.

Son yıllarda dünya tekstil sanayiinde geri kalmış ülkeler, sanayileşmiş ülkelere göre daha hızlı bir üretim artışı gerçekleştirmektedirler.

Tekstil sanayii bugünkü uluslararası ekonomik ilişkiler açısından geri kalmış ülkelerin birçoğlarının ilk başlatabilecekleri sanayi kolu durumundadır. Çünkü az sermaye yoğun işgücü kullanmaktadır. Üretim tekniğini kısa zamanda öğrenmek mümkündür. Hazır bir iç piyasa vardır. Üstelik, bir çok ülke gerekli hammaddeyi de yetiştirmektedir örneğin Hindistan Pakistan gibi geri kalmış büyük ülke-

ler ve Güney Kore, Milliyetçi Çin gibi küçük ülkeler, dünya tekstil piyasasında rekabet gücüne sahip duruma gelmişlerdir.

Biz bu incelememizde geri kalmış ülkelerin tekstil sanayiinde, içinde bulundukları durumu ve gelecekteki şanslarının ne olacağını kısaca göstermeye çalışacağız. Bu gelişmeleri yakından izlemek durumunda olan Türk tekstil sanayiinin geleceğine de ışık tutmuş oluyoruz kanısındayız.

GERİ KALMIŞ ÜLKELERİN DÜNYA TEKSTİL PİYASASINDAKİ YERLERİ

Tekstil üretimi geri kalmış ülkelerin tümünde 1960-1964 arasında % 23 oranında bir artışla 4,9 milyon tondan 6 milyon tona çıkmıştır. Sanayileşmiş ülkelerde üretim % 16 lık bir artış göstererek 8,5 milyon tondan 9,9 milyon tona yükselmiştir. Böylelikle dünya tekstil üretiminde geri kalmış ülkelerin payı 1960 yılında % 36,6 iken 1964 sonunda % 37,7 olmuştur (1).

Geri kalmış ülkeler özellikle ip, çuval ve hasır üretiminde çok hızlı bir gelişme göstermiştir. Fakat toplam üretimlerinde ağırlık pamuklulara aittir. Üretilen ipliğin % 80 i, dokumaların % 88 inden fazlası pamukludur. 1969 yılında toplam pamuklu dokuma üretimi 1,5 milyon tona yükselmiştir. Oysa ay-

nı yılda AET'de 550 bin, ABD'de 900 bin ton olmuştur.

Geri kalmış ülkelerde halen tekstil üretim açığı vardır. Özellikle Orta-Doğu ve Afrika ülkeleri tekstil ürünleri ithalatçılarıdır. Kişi başına tüketim Güney Amerika'da 4 kilo, Orta ve Uzak Doğu'da 2,5 kilo, Afrika'da 1,5 kilodur. Ancak bazı geri kalmış ülkeler önemli tekstil ihracatçısı durumuna gelmişlerdir. Örneğin, 1964 yılına göre Hindistan'ın toplam ihracatının % 33'ü, Pakistan'ın % 21'i, ve Hong-Kong'un % 18'i, Milliyetçi Çin'in % 13'ü tekstil ürünleridir. Bu ülkelerin en büyük alıcısı İngiltere'dir.

Geri kalmış ülkeleri tekstil sanayiindeki durumlarına göre gruplama eğilimi vardır (2). Birinci grupta özellikle, pamuklu iplik ve dokuma üretiminde en ileri aşamada bulunan Hindistan, Pakistan ve Mısır vardır. İkinci grupta az nüfuslarına rağmen iyi bir örgütlenme ve kaliteli bir işgücüyle tekstil endüstrisinde ileri bir teknolojiye ulaşmış ülkeler, G. Kore, M. Çin ve Singapur yer almaktadır. Bu ülkelerin bazılarında yabancı sermaye ve teknik bilginin yeri çok önemli olmuştur. Üçüncü grupta uzun zamandan beri küçük çapta tekstil üretimleri olan Afrika ülkeleri bulunmaktadır. Bu ülkelere bazıları tüketimlerini aşan bir

üretim düzeyine kavuşmuşlar ve dış pazar aramaya başlamışlardır. Son grupta Türkiye, Hong-Kong ve Yugoslavya yer almaktadır. Bu ülkelerden bazıları tüketimlerini aşan bir üretim düzeyine kavuşmuşlar ve dış pazar aramaya başlamışlardır. Son grupta Türkiye, Hong-Kong ve Yugoslavya yer almaktadır. Bu ülkelerin diğerlerine göre oldukça ileri bir ekonomik gelişme düzeyinde oldukları kabul edilmektedir. Bu nedenle, tekstil sanayileri daha köklü bir yapıya sahip bulunmaktadır. Örneğin Türk Tekstil Sanayi tamamen ulusal sermayenin elinde bulunmaktadır.

Geri kalmış ülkelerin tümü, sentetik ipliğe dayanan her türlü tekstil üretim ve ihracatında bir varlık gösterememişlerdir. Çünkü bu tekstil kolu, ülkede bir petrokimya sanayiinin kurulmuş olmasını gerekli kılmaktadır. Sadece G. Kore ve M. Çin bu konuda son yıllarda kendi ihtiyaçlarına cevap verecek duruma gelmişlerdir.

GERİ KALMIŞ ÜLKELERİN ÜSTÜNLÜKLERİ

Bugün geri kalmış ülkeler, Afrika ve Orta Doğu ülkelerinin büyük çoğunluğu hariç, geleneksel tekstil sanayiinde, iç tüketimlerini karşıladıktan sonra, dünya piyasasında rekabet edecek düzeye gelmişlerdir. Bu başarılarını borç-

lu oldukları nedenleri şöyle sıralayabiliriz:

- 1) İşgücünün bol ve ucuz olması yanında, ücretlerin ortalama artış hızı da gelişmiş ülkelere göre çok düşüktür. Özellikle giyim sanayiinde makineleşme çok geridir, makine yerine ucuz emek ikame edilmekte ve üretim maliyeti düşük tutulmaktadır.
- 2) Kullanılan makineler en yeni teknoloji getiren makinelerdir. Örneğin Pakistan'da tekstil sanayiinde halen kullanılmakta olan makinelerin 2/3 ünün yaşı en fazla 5 dir (3).
- 3) Yatırımların maliyetinin düşük kalmasına yol açan önemli teşvik tedbirleri alınmaktadır: Ucuz kredi, vergi muafiyeti, her türlü ithalat ve ihracat kolaylıkları gibi. Örneğin M. Çin'de sinai kredilerin faiz oranı % 1, Güney Kore'de % 5 civarındadır.
- 4) Bu ülkelere siyasal düzen fabrikaların 365 gün devamlı açık tutulmasına, işçilerin pazar günü dahil devamlı çalışmasına engel teşkil etmemektedir. Örneğin Güney Kore ve Mil-

liyetçi Çin'de işçilerin tatil hakkı olduğu halde, bu haklarını kullanmadıkları görülmektedir. Bu durum işletmeler ek bir tasarruf olanağı yaratmaktadır.

- 5) Modren teknolojiye göre kurulan işletmeler maliyetin minimum düzeyde olmasını sağlayacak büyüktürler.
- 6) Tam bir gümrük himayesi sayesinde iç fiyatlar yüksek tutulabilmekte ve işletmeler çok kısa sürede kuruluş giderlerini sönmlemektedirler. Ayrıca ithalatı ikame edecek, harcanan dövizler tasarruf edilmektedir.

GERİ KALMIŞ ÜLKELERİN KARŞILAŞTIKLARI SORUNLAR

Bu ülkeler içinde bulundukları sosyo-ekonomik yapının işleyişi sonucu çeşitli dar-boğazlarla karşı karşıya bulunmaktadırlar. Tekstil sanayiini kurmuş veya kurmak isteyen geri kalmış ülkeler için söz konusu sorunları şöyle sıralayabiliriz:

- 1) Geri kalmış ülkeler ihrac ve pazarlama tekniklerini yeterince bilmedikleri veya uygulayamadıkları için, gelişmiş ülkelerin tüketicile-

rinin zevklerine uygun çeşitleri zamanında istediği biçimde yetiştirememektedirler. Bunun için tesislerin modernleştirilmesi gerekmektedir. Yani dışardan yeni makineler ithal etmek zorundadırlar. Bu makinelerin dünya piyasasında teknolojiyle birlikte fiyatları da hızla değişmektedir. Oysa geri kalmış ülkelerin zaten önemli «döviz açığı» vardır. Dolayısıyla bir darboğaz belirmekte ve tesisleri yenilemek veya yenilerini kurmak olanağı sınırlanmaktadır.

- 2) İşçi sayısı hızla artan bu ülkelerde dünya piyasasında rekabet edebilmek için modern makinelere geçmekle makina başına işçi sayısının önemli şekilde azalmasına yol açılmaktadır. Bu sonuç yoğun işgücü kullanımına engel olduğu gibi, ucuz işgücünden yararlanacak birim maliyetinin düşük tutulmasına da engel olmaktadır.

- 3) Sanayileşmiş Batı ülkeleri geri kalmış ülkelerin tekstil ürünlerine sınırlarını kontrollü olarak açmaktadırlar. Tamamen açtıklarında kendi endüstrilerinin

büyük kısmıyla işlemez halle geleceğinden korkmaktadır (4).

Üstelik Batılılar tüm sınırlarını açsalar bile, buralara ilk girecek ülkeler Sosyalist Doğu Avrupa ülkeleri olabilecektir. Her türlü pazarlama tekniğini kullanarak yereysel yakınlığın verdiği kolaylıkla Batı Avrupa piyasasını ele geçirmek isteyeceklerdir.

Üstelik sanayileşmiş ülkeler sınırlarını açmakta bazı ülkelere öncelik vermektedirler. Örneğin AET ülkeleri birbirlerine; İngiltere, kendisine özel anlaşmalarla bağlı olan Hindistan, Pakistan, ve Hong-Kong'a gümrük duvarlarını açmaktadır (5).

- 4) Geri kalmış ülkelerin en önemli sorunlarından biri de; Amerika ve Japonya'nın uyguladığı son zamanlarda Avrupa'da da görülen «önde koşma» hareketinden gördükleri zarardır. Sözü edilen gelişmiş ülkeler, geri kalmış ülkelerin rekabetine karşı koymak için, iç piyasalarında tüketicilerin zevklerinde sürekli değişiklikler sağlamaktalar.

Bunu çok değişik biçimlerde ve kalitede ve çok ileri bir teknik kullanarak imal ettikleri ürünleri iç piyasaya sürerek yapmaktadırlar. Böylelikle geri kalmış ülkelerin ürünlerine olan talebi azaltmaktadırlar.

SONUÇ

Günümüzde, tekstil ürünleri ticaretinin serbest bırakılmasına ülkeler yanaşmamaktadırlar. GAAT üyesi bazı ülkeler arasında pamuklu mensucat ürünleri üzerine yapılan anlaşmalar bugüne dek beklenen sonuçları vermekten uzak kalmıştır.

Geri kalmış ülkelerin cılız tekstil endüstrilerini korumak için gümrük tedbirleri almak zorunda kalmaktadırlar. Zaten araştırmacılar olsun, uluslararası kuruluşlar olsun, tekstil sanayiini yeni kurmakta olan ülkelerin aldıkları himaye tedbirlerinin kaçınılmaz olduğunu kabul etmektedirler. Bu konuda zengin ülkelerin aldıkları korunma tedbirlerini kaldırmaları beklenmektedir. «Nobel iktisat ödülü»nü aldıktan sonra yayımladığı mesajda, Prof. Tinbergen de zengin ülkelerden özellikle tekstil ürünlerine karşı aldıkları tedbirlerden vazgeçmelerini istemiştir (6).

Her türlü zorluklara rağmen

1975 yılında geri kalmış ülkelerin tekstil üretiminde bir misli artış olacağı, en hızlı büyümenin Afrikada gerçekleşeceği hesaplanmaktadır. Ayrıca, suni iplik üretim kapasitesinde de önemli genişleme beklenmektedir.

Gelişmiş Batı ülkelerinde, tekstil sanayiinin, kredinin nisbî olarak pahalı olması, teçhizatın eskimiş olması, işletmelerin yeterince birleşememesi ve gerekli işgücünün bulunamaması gibi nedenlerle, tekstil sanayii büyüme hızının düşmeye devam edeceği hesaplanmaktadır.

Dünya tekstil nıpayasasındaki görülen bu gelişmeleri Türkiye ilgiyle izlemek durumundadır. Çünkü bu sanayi kolu Türk imalât sanayiinin yarattığı toplam katma değerin % 20 sini, ve sanayi malları ihracatının % 22 sini oluşturmaktadır.

dır. Ayrıca sanayi işçilerinin % 21'i bu kesimde çalışmaktadır. İhracat, istihdam ve katma değer yönünden bu tabloyu Türkiye kalkınma politikası içinde ele almak durumundadır. Özellikle AET ile kurulan ilişkiler açısından, bu sanayii kolunun sahip bulunduğu imkânları en iyi şekilde değerlendirebilmelidir.

- (1) Colloque International Sur Les Industries Textiles. 20 Kasım 1967, Atina.
- (2) Pierre GLAIN, «L'Industrie textile et les problèmes du Tier-Monde», Revue «Politique Etrangere» Paris, 1971.
- (3) Chantal GRIDEL, «L'Industrie Textile Française en 1985» Thèse, Paris Üniversitesi 1967.
- (4) L'Industrie Textile Dans Les Pays De L'O.C.D.E. Paris 1970.
- (5) «Ortak Pazar'da ve Türkiye'de Giyim Eşyası İmalâtı Sanayii» İ. Kalkınma Vakfı Yayınları No: 17, İstanbul
- (6) Milliyet Gazetesi, 6 Kasım 1969.

Özel Sektör için halk münasebetleri

S. Nihat GÜVENAL

Yakın zamanlara kadar müesseselerin faaliyet konularına ve bunlarla ilgili işlere fazla önem verildiği halde; bir müessese, tesis veya teşkilâta içinde bulunduğu cemiyette iyi bir yer temin edecek olan halk münasebetlerine (Public relations gereken ehemmiyet verilmemişti.

Halk Münasebetleri ve Reklâm

Halk münasebetleri uzun süre reklâm işleri ile beraber yürütüldü. Bu yanlış bir uygulama idi, çünkü reklâmla satınalma fikri uyandırılarak ilgili malın veya hizmetin satışının geliştirilmesine çalışılır. Halbuki halk münasebetlerinin temel görevi bir müessese veya kuruluşa iyi bir şöhret sağlamak ve

onu cemiyetin faydalı bir organı olarak herkese tanıtmaktır. Ancak reklâmda olduğu gibi halk münasebetlerinde de gerçeklere dayanılmazsa olumlu sonuçlar elde edilemez. Halk münasebetlerinin esas iş ahlâkının rehberliği ile hareket ederek bir müessese veya kuruluşun müşterisi veya üyesi olmayanlara dahi faydalı olduğu ve bu amaçla faaliyette bulunduğu kanısını uyandırmaktır. Reklâmla yayın vasıtalarında yer ve zaman satın almak suretiyle belirli mal ve hizmetlerin tanıtılmasına çalışılır. Halbuki halk münasebetlerinde havadis yaratılır.

A. FİRMALARIN HALK

MÜNASEBETLERİ

Bir müessesenin halk münasebetleri şu hususları kapsamalıdır :

- Müessesenin kendi personeli ile olan ilişkileri
- Müessesenin halkla olan ilişkileri
- Müessesenin özel sektör ve kamu sektörü ile ilişkileri

Müessesede çalışan her şahıs halk münasebetleri programının uygulamasında faal bir rol oynamalıdır. Herkesin halkla, diğer müesseselerle veya diğer personelle çeşitli konularda temasları vardır. Bundan ötürü halk münasebetleri ile ilgili amaçlara ulaşılması müesseselerin güven, tasvip ve hürmet hislerini kazanmak için ilk şart; müessese personelinin halka, müşterilere ve temas edilen diğer şahıslara gereken önem ve titizliği göstermesi, onlara saygılı bir şekilde davranmasıdır.

1 — ORGANİZASYON :

Halk münasebetleri ile ilgili görevlerden sorumlu ayrı bir ünitenin organize edilmesi zorunludur.

Türkiye'de halk münasebetleri yerine «Tanıtma» teriminin de kullanıldığı görülmektedir.

Halk münasebetleri konusunda müessese dışındaki bir müşavirin veya müşavirlik firmasının hiz-

metlerinden faydalanmak da mümkündür. Özellikle, A. B. D. de ve Batı Avrupa memleketlerinde halk münasebetleri müşavirleri geniş bir faaliyet alanı bulmaktadırlar.

Bazı reklâm ajansları halk münasebetleri yönünden gereken hizmetleri sağlayabilmektedirler.

Bir müşavirin hizmetlerinden faydalandığı zaman, yapılması zorunlu işler halk münasebetleri ünitesi ile ahenkli bir işbirliği halinde yürütülmelidir.

Genellikle müşavir; bilgisi, tecrübesi, iş temasları ve diğer teknik yönlerden halk münasebetleri kısmına rehberlik eder, fakat gereken işler müessese personeline yapılır.

Müşavirin halk münasebetlerinden sorumlu nezaretçinin âmirine bağlı olarak çalıştığı da görülmektedir.

Bazen de halk münasebetleri veya tanıtma ünitesi sorumlusu müessese içinde gereken temasları yaparak koordinasyonu sağlamakta; müşavir firma ise, halk münasebetleri amaçlarına ulaşması için zorunlu işlerden sorumlu olmaktadır.

2 — HALK MÜNASEBETLERİ PROGRAMI :

Halk münasebetleri programı hazırlanırken gözönünde tutulması

gereken en önemli husus; müessesenin halka hizmet prensibini kendi faaliyet sahasında samimiyetle uyguladığına halkın inandırılmasıdır. Halk münasebetleri programı halkın müesseseye karşı olan tutum, his ve davranışlarını etkileyen bütün faktörlerin incelenmesini ve analizini kapsar.

Herhangi bir tüketici grubunun veya diğer teşekküllerin tutum ve davranışları öğrenildikten sonra bunlar incelenerek gerçek nedenler tesbit olunur. Müessese için olumsuz olan tutum ve davranışları etkileyerek onları müessese lehine yöneltmek için gereken bütün işler ayrıntılı olarak plânlanır. Yapılacak işleri zaman ve sıra itibarıyla gösteren, yetki ve sorumlulukları kesin olarak belirten bir uygulama programı hazırlanır. Hazırlanan programın bütün ilgili idarecilerle son bir defa gözden geçirilmesinden sonra uygulama zamanı tesbit edilir. Beklenen sonuçların alınabilmesi için hiçbir maddi fedakârlıktan kaçınılmaması zorunludur.

B — İŞVEREN SENDİKALARININ HALK MÜNASEBETLERİ :

Batı ülkelerinde olduğu gibi, yurdumuzda da dar sektörler itibarıyla işveren sendikaları kurulmuş olmakla beraber, bunların halk münasebetleri yönünden etkili bir

program uygulamadıkları görülmektedir.

Belirli bir endüstri sektöründe işverenlerce uygulanan politika, prensip ve usullerin halk tarafından bilinmesi ve tasvip edilmesi ilgili işveren sendikasının ilk amacını teşkil etmelidir. Halk tarafından benimsenerek desteklenmek, ticarî ve kamu ilişkileri bakımından işverenlere çok büyük faydalar sağlar.

İşveren sendikası üyesi olan firmaların kamu yararına belirli davranışlarda bulunmalarını sağladıktan sonra; bahis konusu faaliyetleri halka duyurur, sonuçlarını açıklar ve gelecekte de benzeri hizmetlerin yerine getirileceğini belirtir.

İşverenlerce bir çok faydalı ve çoğunlukla kamu yararı olan işler yapılmakta fakat bunlar gerektiği şekilde halka ve diğer sektörlerle duyurulamamaktadır.

Her iş kolunun özellikleri olduğundan, bütün iş kollarına uygulanabilecek bir halk münasebetleri programı yapılamaz. Bununla beraber, bazı prensip ve metodlar vardır ki bütün sektörlerce aynen veya bazı değişikliklerle kullanılabilir.

Bir işveren sendikası, üyelerinin tasvip ettiği belirli amaçları

konusunda kamu oyunu kazanabilmek için bünyesinde daimi bir halk münasebetleri ünitesi veya komitesi organize etmelidir. Ancak yurdumuzda komitelerin verimli çalışmadıkları sık sık görülmektedir.

Halk münasebetleri personeli gereken tahsil ve tecrübeye sahip kimseler arasından titizlikle seçilmeli ve aralarında kadınların da bulunması ihmal edilmemelidir.

Halk münasebetleri ünitesinin ilk işi, halkın ilgili endüstri kolu hakkında neler bildiğini ve düşündüğünü öğrenmek olmalıdır. Bu safhadan örneklemeye metodunu uygulamak sureti ile daha kısa bir zamanda ve daha az para sarfederek istenilen sonucu elde etmek mümkündür.

Halkın fikir ve kanıları öğrenilince amaçlar belli olur. Hazırlanacak olan halk münasebetleri programı ilgili iş kolu hakkında edinilen ve yanlış ve olumsuz intibaları hedef alarak onları değiştirmeye çalışılır.

Halk münasebetleri problemlerini halletmek için günlük gazeteden televizyona kadar her nevi yayının aracı kullanılmaktadır. İşveren sendikaları 15 günlük ve aylık gazeteler çıkarıp bunları ücretsiz olarak dağıtarak görüş ve problemlerini geniş bir kütleye duyurabilmektedirler. Buna ilâveten öğretici filmler, tanınmış işverenlerin yazı ve konuşmaları, önemli konu-

lardaki sendika görüşünün radyo ve günlük gazetelerde ilân ettirilmesi suretiyle süratle kamu oyuna sunulması ve belirli konularda hazırlanan broşürlerin ilgili şahıs ve kuruluşlara gönderilmesi de, halk münasebetlerinin olumlu bir yönde geliştirilmesinde etkili olmaktadır.

A. B. D. deki Otomobil İmalâtçıları Birliği (AMA) halk münasebetleri hedeflerine erişebilmek için aşağıda özetlenen işleri yapmaktadır :

- 1 — Otomobillerle ilgili soruları cevaplandırmakla görevli bir danışma bürosu,
- 2 — Belirsiz zamanlarda fakat durum gerektirdiği nisbette sık sık neşredilen haber bülteni.
- 3 — Basın, radyo ve televizyon röportajcıları ve yazarları ile dostane bir işbirliği,
- 4 — Her fırsatta AMA imkânlarından basın mensuplarının faydalandırılması,
- 5 — AMA ve üyeleriyle ilgili fotoğrafları hazırlayıp dağıtan bir fotoğraf servisi,
- 6 — «Otomobil Gerçekleri» isimli 8 sayfalık aylık mecmua,

- 7 — Tanınmış yazar, eğitimci ve teknik araştırmacılar-
dan faydalanılarak hazır-
lanan, bir referans kitabı
niteliğindeki yıllık «Oto-
mobillerle ilgili rakam ve
gerçekler.»

Aylık mecmua 100.000 adet
basılarak yazı işleri müdürleri, ta-
nınmış eğitimciler, çiftçi kuruluş-
ları, din adamları ve diğer meslek
kollarındaki tanınmış kimselere
ücretsiz gönderilmektedir. AMA
20 dakikalık sesli filmler hazırlata-
rak bunları sinema ve televizyonda
göstertmek suretiyle oto endüstri-
sinin problemlerini ve faydalı ça-
lışmalarını halka etkili bir şekilde
sunmaktadır.

AMA Halk Münasebetleri Bü-
rosu broşürler de bastırıp dağıt-
makta ve ayrıca AMA temsilcileri-
nin konuşmalarının metinlerini ve-
ya bunlar için gereken malzemeyi
hazırlamaktadır. Otomobil sahiple-

ri için teknik ve turistik rehberler
bastırılıp dağıtılması da Halk Mü-
revlerdendir.

nasebetleri ünitesine verilmiş gö-

Endüstri kolları için hazırlana-
cak halk münasebetleri programla-
rının ilgili iş konusunun gerektir-
diği özelliklere göre tanzim edil-
mesi zorunlu olmakla beraber, her
programın aşağıdaki hususları kap-
saması lâzımdır :

— İlgili endüstri kolunda halk
için neler yapılmaktadır ve nasıl
yapılmaktadır?

— Halka neler bildirilmek,
duyurulmak isteniyor ve bunlar na-
sıl yerine getirilecektir?

Her endüstri kolunun halk
münasebetlerinin, o iş kolunun ka-
muya faydalı hizmetlerine ve bu
hizmetlerin halk tarafından bilinip
kıymetlendirilmesine bağlı olduğu
gerçeğine göre hazırlanılması iş-
veren sendikalarının başarılarını
artıracaktır.

Dergimize Abone Olunuz
Abone Bulunuz
Yazı Gönderiniz

HOOVER

ELEKTRİKLİ EV ALETLERİ

GÜLOK elektrik sanayii anonim şirketi
fabrikalarında imal edilmektedir

yüzlerce boya...

yüzlerce isim var...
fakat en iyisi,
CBS boyalarıdır.

Evet, CBS Boya Sanayii modern tesislerinde, mütihassıs kimya mühendisleri ve personel kadrosunun idaresinde her çeşit boya ve yardımcı maddelerini sizler için imal etmektedir.

İşte ispatı...

CBS plastik boyaları her zevke uyan cazip renkleri ve üstün kalitesiyle evinize, büronuza hasılı bulduğunuz, çalıştığınız her yere canlılık kazandırır.

BELCO sellülozik boya çeşitleri dünya sellülozik boya sanayiine

yepyeni bir sistem, yepyeni bir kalite getirmiştir. Bütün Batı ülkelerinde olduğu gibi yurdumuzda da tercihle tatbik edilmektedir.

DAHA İYİSİ YOKTUR

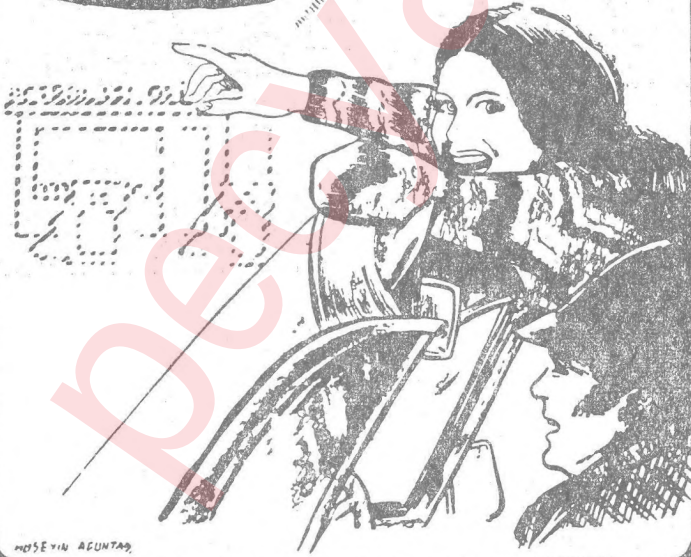

ÇAVUŞOĞLU BOYA SANAYİİ - İSTANBUL
KARAKÖY, FERMENEÇİLER NO. 66-58 TEL: 49 67 10 (DÖRT HAT)

PETROL OFİSİ

MAMULLERİ
aracınızın
dostu,
yolculuğunuzun
teminatıdır...

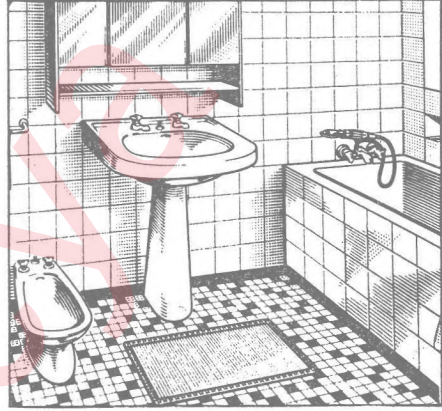
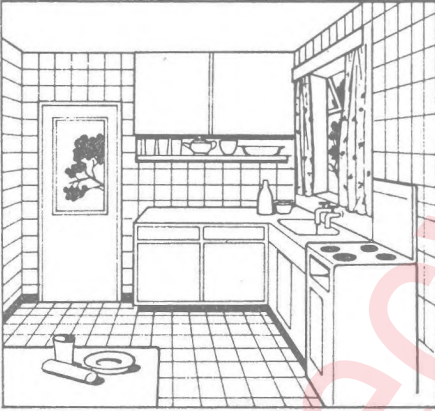

HÜSEYİN AĞUNTAR

Basın : 60890—20230

eşsiz kalite eşsiz güzellik

İşte Çanakkale Seramik Fayanslarına
dünya çapında ün kazandıran iki özellik.

KS

Çanakkale Seramik Fabrikaları A.Ş.

Karaköy, Tersane Caddesi, Hediye Sokak No. 4-6
Tel.: 49 19 90 - 49 74 76

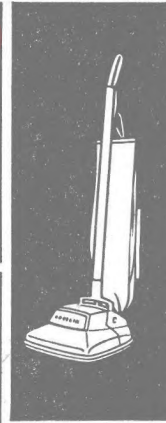
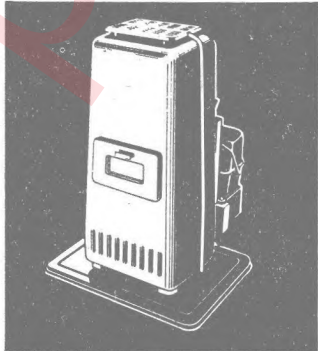
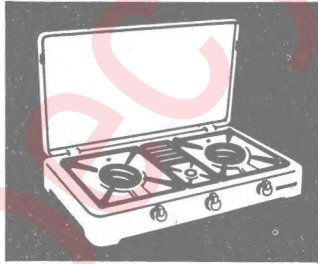
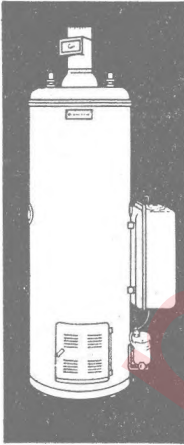
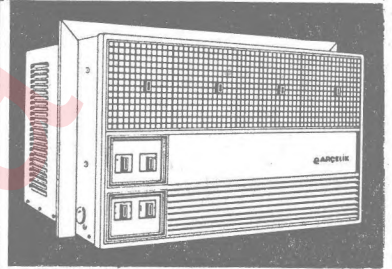
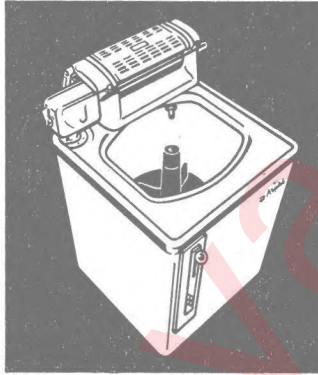
Başlıca Mamulleri:

FAYANS
KAROSERAMİK
KAROMOZAİK
İZOLÂTÖR
ELEKTROPORSELEN

ARÇELİK

daima en iyisini
imal eder

üstün kalite
uygun fiyat
devamlı servis

ARSLAN

tek

veya

BLOK

• yapı tuğlası

• ateş tuğlası

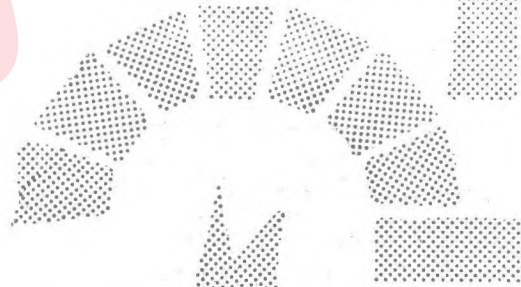
ateş harçları

izolasyon tuğlası

EYÜP — İSTANBUL

Mz. : 44 30 40

Fab. : 33 22 10

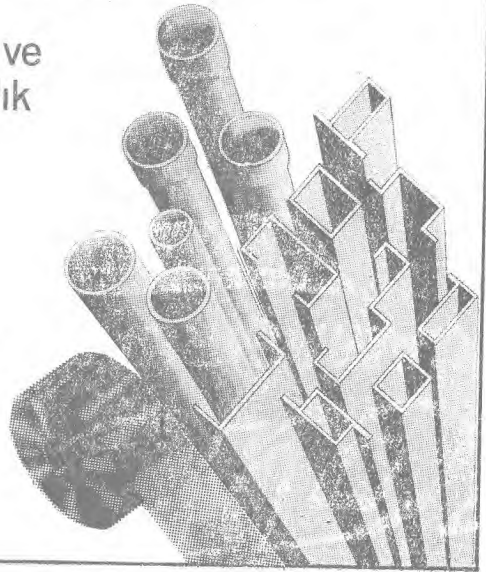
22

St

Borusan mamulleri dış pazarlarda

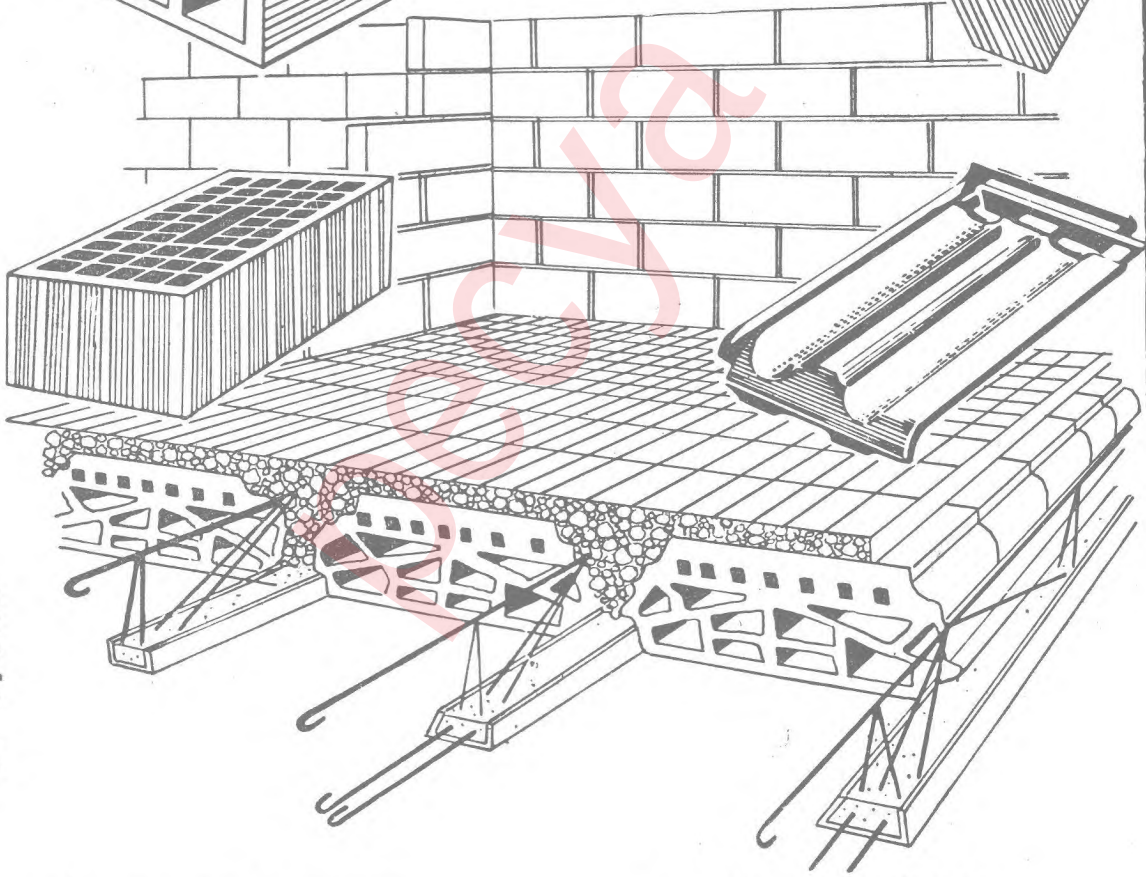
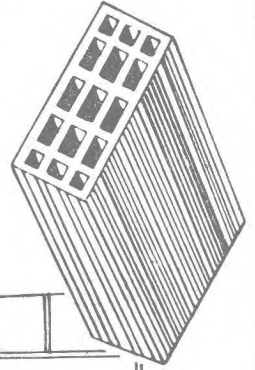
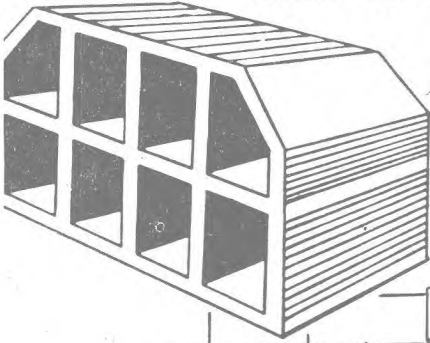

BS BORUSAN
BORU SANAYİİ ANONİM ŞİRKETİ
İSTANBUL
1958

TUĞLA - KİREMİT ve ASMOLEN FABRİKALARI

İSTANBUL SATIŞ BÜROSU

Necatibey Cad. Arhan

Fındıklı - İstanbul

Tel. 49 58 02 - 44 81 29

KADIKÖY SATIŞ BÜROSU

MühürdarFuat Bey Sokak

Talas İş Hanı kat 1 Kadıköy - İstanbul

Tel. 36 13 42 - 36 48 98

BUGÜNÜN
KÜÇÜKLERİ
YARININ
BÜYÜKLERİDİR

ÇOCUKLARINIZI
TASARRUFA
ALİŞTİRİNİZ

T.C.ZİRAAT BANKASI

(Basın: 60704 - 21476)

HOS BIR G

**ŞARAP
SANAYİNDE
KALİTE VE NEFASET
ÖRNEĞİNİ YİNE**

TEKEL
SUNAR